

Slova pravdy, 1898, ročník 8.

- č. 1** - Jaká zkáza hrozí křesťanské rodině z možného vítězství nauky sociálně-demokratické. Seyvalter, Ludvík; Oprávcí světa. Burian Josef, 1897
- č. 2-3** - Kdo má přece pravdu? : sociální demokraté anebo křesťanští socialisté? Vezmi, čti a uvidíš! Davídek Václav, 1897
- č. 4** - Život a působení bl. Petra Canisia (ku 300leté památce smrti jeho). Košnář Julius, 1898
- č. 5** - Základy společnosti lidské aneb Bez Boha. Smrček Josef (dle „Wahrheit“ 1896 čís. 24), 1898
- č. 6-7** - Obrázky ze světa: Pan sekretář Šizuněk. Burian Josef, 1898
- č. 8-9** - Čech a Němec (dva obrázky). Kopal Petr, 1898
- č. 10** - Dvě památná jubilea (řeč v Jednotě sv. Václavské) Krásil František, 1898
- č. 11** - Kdo vyvolil nejlepší stránku (křesťanskému dělnictvu na uvážení), Burian Josef, 1898
- č. 12** - O „bratřích“ Páně (apologetická rozprava). Macoun Jindřich, 1898
- č. 13** - Hovor o Husovi na železnici (3. vyd. z r. 1891). Brynych Edvard Jan Nepomucký, 1898
- č. 14** - Bílý, červený a červeno-bílý karafiát (obrázek z novější doby). Dostál Alois, 1898
- č. 15** - Spiritismus. Dlouhý Jaroslav (někdy pseudonym Bělina Jan), 1898
- č. 16** - Zrcadlo sociálně-demokratické strany. Katolický J., 1898
- č. 17** - Upomínka na císařovnu a královnu Elišku. Volařík Konstantin, 1898
- č. 18** - Jsou kláštery zbytečné? Drbohlav Vincenc, 1898

Ročník VIII

Cena 2 kr.

Číslo I.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 36 kr.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

**Jaká zkáza hrozí křesťanské
rodině z možného vítězství nauky
sociálně-demokratické.**

Napsal **Ludvík Al Seyvalter**, farář v Černísku.

Oprávcí světa.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1897.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Jaká zkáza hrozí křesťanské rodině z možného vítězství nauky sociálně-demokratické.

Odpověď na tuto otázku položenou nalézá se již v otázce samé, v onom slově krátkém, ale hrozném, »zkáza«. Hrozné je to slovo proto, poněvadž křesťanská rodina je základem státu, církve, celé společnosti lidské, spořádaná křesťanská rodina jest základem blaha časného i věčného, jak jednotlivců, ze kterých se skládá, totiž: muže, ženy a dítek, tak i úhrnného celku.

Možné vítězství nauky sociálně-demokratické by tedy přineslo pohromu církvi i státu, poněvadž zákonosné je pro rodinu, t. j. pro muže, ženu a děti.

Kdož tedy takové podvrtné učení rozšiřují, ti připravují zkázu:

1. *muži a otci rodiny,*
2. *ženě a matce,*
3. *dětem a jejich vychovávání,*
4. *hmotnému i duševnímu blahu rodiny.*

1. Vítězství této nauky sociálně-demokratické zničilo by nejprv základ každé křesťanské rodiny, totiž nerozlučnost manželství, ten ideální svazek muže a ženy. Rodina se svou nerozlučitelností, jak je v katol. církvi sv., je pravou podporou společenského pořádku. Tuto pak zničití jest: společnost lidskou v nepořádek uvéstí. Manželství dle přírody a víry je nezrušitelné spojení muže a ženy. Je-li pravdou, že láska manželství

staví, a tomu vskutku tak jest, pak jest věrnost zkušebním kamenem lásky a tu věrnost snoubenci si do smrti přísahají. Přísahu tu konají snoubenci slavným způsobem před knězem, že se nikdy neopustí, dokud jich smrt nerozloučí. Ale nauka sociálně-demokratická přísahy takové neuznává, vítězstvím jejím opojený muž smí ženu od sebe odehnati kdy chce do domu otcovského, nebo vlastně ne do domu otcovského, poněvadž státním vychováním dětí...? by domy otcovské přestaly, — ženě touto naukou prodchnuté dovoleno jest tedy opustiti muže svého dle libosti.

Ovšem, i manželství je jaksi smlouvou, ale nikdy takovou, jako obyčejný obchod, jak socialní demokraté tomu chtějí, neboť náhrada vždy tu je nestejná. Žena přináší s sebou své mládí, nevinost, zdraví, často majetek, ovšem i slabost. Muž pak přináší autoritu svého pokolení, své síly a moci. Kdyby mohl muž ženu od sebe odpuditi, nemůže s sebou vzíti tato, co do manželství přinesla, leč hmotný majetek. Nerozlučnost manželství jest tedy také jedinou zárukou ochrany pro slabší pokolení. Kdežto nerozlučností manželskou rodina, a to hlavně žena byla povznesena, byla by »svobodnou láskou« učení sociálně-demokratického žena snížena na roveň samici, kterou by bylo možno dle libosti měniti. Kam by se poděla věrnost a upřímnost, kdyby muž a žena věděli: »zítra můžeme od sebe odejítí?«

Hrozné to věru, po čem touží nauka sociálně demokratická. Nikoli návrat ku přírodě, ku

nerozlučnému spojení muže a ženy za účelem plození a vychovávání dítek; nikoli návrat k zásadám v nerozlučném manželství uloženým, Bohem ustanoveným a Kristem Pánem posvěceným, které jedině zachrániti mohou od zkázy rodinný život a tím také zkázu řádné společnosti lidské, nýbrž zničení a zpusťování svazku manželského chtějí se domáhati vůbec tito nepřátelé náboženství a pořádku zvláště.

Aby tedy láska a přátelství nezaniklo, až odkvetou růže mladosti a krásy, aby neutuchlo po první bouři životní a po prvním výbuchu slabosti muže neb ženy, k tomu potřebí jest svazku nerozlučného, který oba manžely spojuje, aby dvě srdce jednostejně tloukla, chtěla, myslila, k jednomu cíli časnému i věčnému pracovala, aby příjemné i odporné, dobré i zlé věci spolu až do smrti snášela a trpěla, k tomu vede milost nerozlučného svazku.

Jak brozný však by to byl obrat, kdyby »svobodná láska« na čas, na výpověď nastoupila místo! Kde by se tu mohlo mluvit o věrnosti a lásce manželů? Zdali by nevládly pouze smyslnot hrubá a chtíče? Veta by bylo po autoritě a moci muže a poslušnosti ženy. Ta tam by byla trvalá jednota a s ní spořádaný život. Ztroskotána by byla celá rodina: nespokojenost, msta, ba i vraždy, nenávisť by se usadila v srdci. Zkáza ta však ještě lépe se objeví, přihlédneme-li k našemu rozdělení, s hůry naznačenému), t. j. k jednotlivým členům rodiny. Kdežto nyní muž dle nauk církve sv.

má býti hlavou rodiny a ženu svou v lásce a věrnosti milovati, ji podporovati, stal by se dle zásad sociálně-demokratických libovolným pánem ve svém domě, před jehož vůlí žena by se chvěla tím více, čím by přibývalo let, dětí, a mizely by vnady a snad i jmění. A podobným nepřírozeným otrokem stal by se muž před ženou, jež by jměním a krásou vládla, a brzo by se třeba po jiném ohlížela! Tak by jemu myšlénka, že ho žena milovaná opustí, život a mysl jen ztrpčovala. Pokud by u muže mládí a síla, pokud by jmění dovolovalo, užíval by života dle »volné lásky«, ale co by činil, až by přikvapilo stáří? Tu by se mu vedlo právě tak, jako mnohé od něho opuštěné ženě. Či snad by se ho ujaly vděčné dítky? Známe náрек mnohých rodičů, kteří nemohou pochopiti, proč dítky jsou k nim nemilosrdnými. Vymlouvají se, že dítky dobře vychovali, pro ně vše obětovali, že však je zlý příklad pokazil. Jestli však se již nyní tak děje, kdy dosud otec i matka o vychování dítek svorně pečují, co se díti bude, až se otec a matka rozejdou? Mysleme si otce, jenž manželku svou opustil, aby s jinou žil, nemocného, v bídě postaveného, který chud, stár a ku práci neschopen přichází k dětem svým, kterým přičiněním zapuzené manželky jeho dostalo se lepšího postavení, řka: »Jsem onen, jenž ti život dal, rozpomeň se a buď vděčný.« Co mu as odpoví dcera, syn? Neděm, že drsná odpověď dítěte je oprávněna; než nebude dle zásad sociálně-demokratických při-

rozena? Či povede se v podobném případě nevěrné manželce lépe? Spravedlivý to trest za jejich věrolomnost. Manželé nemohou tudíž o své stáří lépe pečovati, než když pevně se přidrží katolických článků víry, a nepopřejí sluchu zhoubným naukám sociálně-demokratickým.

2. Jestliže však by takto mnohé bědy muže stihly, který zmámen naukou sociálně-demokratickou podle ní by byl živ, k jak nízkému stupni sociální demokracie by snížil dívku, ženu, matku!

Dívka plna růžových nadějí směla by si voliti dle srdce svého muže, — ale brzo by prchly dni «volné lásky» jejího vyvoleného, její srdce však zůstalo věrné a oddané muži, — ale již stala se obtížnou jemu, on ji smí odstrčiti, — za dveřmi již stojí jiná vyvolená, krásnější, smělejší, smlouva již jest uzavřena. Kam se má obrátit opuštěná dívka se srdcem krvácejícím? Co by tu bylo zničeno mladých existencí, teklo samovražedné krve, slz opuštěnosti a hanby! Jen úplně zkažená žena těšila by se myšlénkou: «Najdu jiného»; avšak i ten by ji opustil. Co pak by činila? Stala by se ženou bez ochrany, opuštěnou, a štěstím by bylo pro ni, kdyby byla bezdětnou; v tomto stavu byla by přece na tom lépe než ta, která by byla matkou.

Matky by to poslouchaly jako krásné pohádky, až by slyšely vypravovati, jak dříve v křesťanských rodinách matka se těšila útulné lásce dítek, jak s radostí pohlížela na jejich prospívání, jak dle vzoru nejlepší matky, Panny Marie, v lásce a poslušnosti dítek matky se kochávaly atd. O tyto

radosti, ovšem někdy i s mnohou starostí spojené, by matku připravil sociálně demokratický stát, jemuž by patřilo dítě; nemusila by se o dítě starati, ale také dítě o matku ne; láska mateřská by sice hned nezanikla, ale o lásku dětí matka by byla připravena, nemluvě ani o vděčnosti, podpoře a pomoci, ku které je dítě zákonem přirozeným i božím zavázáno. Vítězstvím nauky sociálně demokratické stala by se tedy nešťastnou dívka, žena, matka, a což teprve stařena, již oslazuje život láska a spokojenost mladých manželů, a která pečuje o malá vnoučata.

Největší však nebezpečí povstalo by z vítězství hrozného této nauky sociálně demokratické

3. dětem a jejich vychování.

Poněvadž budoucí soc. stát nebude trpěti, aby se naprostá svoboda občanů jeho rušila manželstvím nezrušitelným, a poněvadž jest na základě takovém rodina nemožna a nemožný život rodinný, chce sociální demokracie, aby všechny děti byly vychovávány od státu, od něho vedeny a vyučovány. O tu povinnost tedy, která je rodičům zákonem přirozeným a zjevením Božím uložena, o děti se starati, připravuje otce a matku sociální stát. Není-li to odpor proti všemu citu přirozenému, neřku-li proti vůli Boží? Co popřáno zvířeti, totiž žítí svá mláďata, o ně se starati, s nimi se radovati, atd., to by nebylo dopřáno ani rodičům ani dětem. Ubohé děti byly by brány z náruče milujících rodičův, aby byly od státu vyučovány a podle vzoru bezbožectví

vychovávají, aby záhy staly se bezbožnými a byly naváděny, že není žádného Boha, žádného jeho zákona, a tudíž že není také rozdílu mezi ctností a nepravostí. Tak by byly děti ukrádány Bohu, Spasiteli a Posvětiteli svému, rodičům a jejich Bohem jim vštípené lásce. Zdali by se jim nevedlo hůře než oněm děťátkům, jež Herodes dal utratiti?

Proto vítězstvím nauky soc. dem. přestala by vůbec řeč o rodině, kterou dohromady váže svazek lásky a vděčnost dítek; přetrženo pak bude pouto, které dítky k rodičům vine, neboť dítky budou z domu odstraněny, a místo něžné, neúporné starosti o blaho dítek nastoupí bezstarostnost, lenost, a v srdci rodičův i dítek namnoze brzo pohasne sotva už vzniklý pláminek lásky obapolné a zvláště lásky dítěte. Neboť, proč by se měl otec, matka o děti své starati, když pečuje o vychování jejich stát? Prázdno by bylo srdce dítěte víry, náboženství, ba i lásky a vděčnosti k rodičům, o nichž by věděly, že kromě zplození za nic více jim co děkovati nemají. A zdali by je ještě za to neproklínaly, až by poznaly ty slasti a tu péči státního vychování?

Již dnes jsou naplněny státní ústavy nemanželskými dětmi jako věznice, a přece i o ně stará se stát; co by však bylo potom, až by všechny děti byly v rukou státu bez náboženství? A kdyby jim tento soc. demokr. stát vše dal, co by k základnímu živobytí bylo potřebí, starostlivost otce a lásku mateřskou nenahradí nikdy. Vzpomeňme si jen na staré Řecko, kde po narození děti byly

vydány státu, a zvíme, kam by podobně v soc. demokr. státě přišly přčetné dítky slabé, nemocmi, neduhy sklíčené; kdežto láska rodičův a hlavně matky velmi mnohé zachrání, propadly by všechny nebohé ty děti úplné zkáze. Věru těžko vylíčiti velikost pohoršení a zkázu přčetných, ba skoro všech duší ubohých dětí, jež by se těšily vychování státu soc. demokratického.

4. Možným vítězstvím nauky soc. demokr. vzala by křesťanská rodina také zkázu na majetku, k vůli kterémuž vzhledem k dětem, budoucnosti a stáří bývá pilna a pracovita. Tu pak se táží: Jestliže kommunismus nebyl možný v prvních dobách křestanství, kdy živá víra a pohrdání vším pozemským kommunismus jen u několika málo podržela, jak by mohla nauka soc. demokratická se svými nezřízenými žádostmi pokoj, mír a blaho společného majetku v rodinách udržeti? Možným byl by tento stav jen u těch, kteří by plní Ducha svatého po věčnosti bažili. Tak byla láska k bližnímu mezi prvními křestany mocná a ohnivá, že raději hlad trpěli, než aby bližní nouzi a nedostatek měl. Pokud byl počet křestanů malý, dotud udržel se i křestanský kommunismus, když pak křestanství přibývalo, přestal kommunismus sám sebou. A v rodinách dle nauky soc. dem. zařízených by se měl udržeti? Kdyby nebylo starosti rodičův o budoucnost dětí a zaopatření jich, nebylo by majetku rodinného, žádné péče o stará kolena, o vše by se prý staral stát, — ale netvoří-li se stát jen ze samých rodin? I tu by na-

stalo něco nepřírozeného, neboť vždy bude otec a matka pracovati, jmění shromažďovati, aby se děti jejich lépe měly nežli oni.

Tak v soc. demokr. státě klesala by pilnost, pracovitost, s pádem lásky k Bohu padala by i láska k bližnímu, s vítězstvím nauky soc. dem. kleslo by ono »Nesesmilníš«, »Nepožádáš . . .«, ono »Cti otce svého i matku svou . . .« a vůbec celé desatero přikázání a nejen v ohledu náboženském a mravním, nýbrž i v ohledu majetkovém nastalo by to, co již na počátku pověděno bylo, totiž : »všeobecná hrozná zkáza celé křestanské rodiny.«

Oprávcí světa.

(Z Hasertova spisku „Antworten der Vernunft“ kapitola 3.)

A. : Mně skáče srdce radostí, pomyslí-li na budoucnost ! Rovnost a volnost ! Žádní milionáři a žádní žebráci, — žádní lenoši a žádní tahouni ! Každý má své 3 či 4 hodiny práce a pak celé odpoledne jen výlety, hry, muziku, divadla ; bude se jísti v hotelích, co komu libo : bažanty, kaviár, jižní ovoce, plzeňské či tokajské ; oblek si každý donese z veřejných skladišť, arcit všecko zcela zadarmo. Pak nebude žádná bída, ani žádných zlodějů, a tudíž ani žádné policie. Pak máme své nebe zde, a nebe papeženců přenecháme andělům a vrabcům.

B. : Ano, pak budou vlci i beránci hráti si pospolu, pak budou potoky plny kávy a »perky«

budou z cukru. Nehledě ani k tomu, že při 3 až 4 hodinách práce »svobodní občané« by musili hlady zahynouti, — nehledě k tomu, že člověk bez majetku nevynaloží na nic žádné pšle a přičinění, nýbrž vše jen tak odbude či odhodí — nehledě k tomu, že by si musil zoufati, kdyby nesměl jablko snísti či hřebíček zatlouci bez dovolení státu, ježto strážník dohlíží do každé zásuvky, do každého koutku: ovce i volí nechají s sebou nakládati jakýmkoli způsobem, i andělé podrobí se ve vši pokoře: ale mezi lidmi jsou nejen muži a ženy, mladí a staří, slabí a silní — ale i obratní a hlupci, pilní i lenoši, dobráci i zlomyšlníci; jeden si přeje či potřebuje to tak, jiný zas jinak. Proto je to zcela dle přirozenosti lidské, že lidé získávají si majetek, že nestejně mnoho mají, že volí si různé stavy!

Jediné chci tu ukázati: stát socialistický jest nesnesitelné otroctví, tyranská káznice, či vlastně nemožného cos — a to proto, že schází v tomto pořádku — Bůh!

A.: Pořádek uděláme si my sami!

B.: Uvidíme. Přece snad nevěříte, že by někdo vynalezl takové vozy, které by do šachty vjely samy a nahoru »vyfáraly« plny uhlí či rudy — anebo stroje, které jen se pustí a samy od sebe by stoky či komíny čistily. — Kdo tedy má tyto práce vykonávati?

A.: Jeden za druhým po řadě pěkně přijde za sebou,

B.: Ale co dokáže pak jednotlivec, který má

býti týden professorem, pak pohunkem u volů, pak správním radou, pak pomocníkem pekařským, pak ředitelem u divadla, pak cídičem stok — atd. ?

A. : Pak by musily býti tyto práce rozděleny dle náklonnosti jednotlivců.

B. : Pak ale každý bude chtít býti dohlížitelem nebo rozdělovatelem zboží, — ale žádný cídičem strojů či vošverákem !

A. : Pak se budou takové práce zvlášť platit.

B. : Tedy zametač ulic stojí na tom lépe, nežli professor ?

A. : Pak musí se tyto práce konečně přece přidělití od představenstva okresu jednotlivcům.

B. : Nyní tedy jsme už u věci blíže. Kdyby však někdo nebyl se svým stavem spokojen, co pak ?

A. : Pak musí býti ku stavu některému přinucen ; vždyť teď to tak také bývá, že nestane se každý tím, čím by si přál.

B. : To je však veliký rozdíl ; dnes si přece může každý voliti mezi více stavy a bývá toliko morálně, jen svými vlastními zájmy nucen spíše ten stav si zvoliti, nežli jiný, v němž by lehčeji pokračoval ; a tak se každé povolání doplňuje ; ale ve státě budoucnosti není žádné volby a výběru, nýbrž železné komando docela proti náklonnosti a schopnosti. — Což pak ale, kdyby se někdo vzepřel ? Či pak už nebudou žádní rušitelé míru, žádní nestřídmi pijani, žádní záletníci ?

A. : Nejvyšší úřady dovedou je udržeti v pořádku.

B.: Což ale, když jich mnoho nebude spojeno s úřady; pak zvolí si jiné představené a zas jiné — tak jako ve francouzské revoluci?

A.: Vždyť přece jsou povinni představených poslouchati.

B.: Povinni? — Zde tedy jsme u té pravé otázky. Čím pak jsem já zavázán, proč povinen toho či onoho poslouchati, když jsem ho sám volil a sám ho sesaditi mohu?

A.: To bylo věrolomné; neboť každý slíbil vrchnosti poslušnost a musí ji tudíž dodržeti.

B.: Věrolomné — proti komu? Svobodný občan přece může věrnost slíbiti komu sám chce.

A.: To by bylo proti pořádku!

B.: Socialista dělá pořádek přece sám; tudíž to, co on chce, to je pořádek . . .

A.: To by bylo proti občanské ctnosti, proti důstojnosti lidské, proti rozumu . . .

A. A to je tedy jedno, ať si to kdo jmenuje nepěkné či nerozumné, věrolomné či nějak jinak: já si jmenuji tedy svou neslušnost — slušnou, a svoji nespravedlnost — spravedlnou, neboť já jsem sám sobě nejvyšší autoritou, vrchností, svrchovaným pánem, a nikdo nemá více práva nežli já — že?

Závaznost musí tu přece býti! Závaznost k poslušnosti, ku poctivosti, ku mravnosti. Má-li však člověk býti podřízen nějaké závaznosti čili povinnosti, pak nemůže přece býti člověk sám základem té své závaznosti, neboť co si člověk sám uloží, to může také sám se sebe shoditi (— a to není přece žádná závaznost, povinnost!). *Člověk může*

zavázán býti toliko nějakou nadčlověckou, nadpřirozenou autoritou. Přísaha a věrnost, svědomitost a mravnost nemají vůbec základu a nemají smyslu — bez Boha. Poslušnost a autorita (již nutno poslouchati) jest jen tenkráté, je-li Bůh!

B. Ale což — zákony s policií a tresty také udrží svět v pořádku.

B. Tak —? To jest přece toliko zevnější donucení, ale nikoli vnitřní závaznost. Regimenty soudních úředníků mohou přece jen zevnější vybočení z mezí udržeti a ani tu ještě všude nedostačí; ale nikdy neopanují pramen sloby. Pro každý pluk musil by býti ještě druhý pluk, aby onen první na uzdě udržel, pro každé úřednictvo zase nové k vůli doзору, a tak dále bez konce. Svobodná vůle musí býti spořádána! A svobodná vůle koří se toliko před Bohem, jemuž na konec přece ujíti nemůže! Dnešní sociální řád základ má dosud v jistém počtu křestanů, kteří poslušni jsou ho k vůli Bohu! Svoboda, volnost a autorita zároveň jest jen v křestanství!

A. Křestanství nazývá nás ubohými hříšniky a chce nás vykoupiti toliko od strašidla hříchu; ale my chceme vykoupeni býti ze jha bídy a tu pomůže nám jen stát.

B. Odkud pak ale přichází největší bída člověka? Člověk přijde na buben — protože nemůže zaplatiti dluhy v hospodě — protože se mu piti stalo zvykem — Tedy počátkem bídy jeho byl — hřích! Nebo: Dělnice nějaká v nejlepších letech oslepne, protože seděla až do půl-

noci u stroje a to, protože své krtičnaté děti jinak jen bramborami živiti mohla a to, protože jí továrník platil mizernou mzdu a to, protože ho nikdo nedonutí, aby platil více a to, protože si on chce držeti ty nejkrásnější jízdní koně a to, protože věří toliko na nevěreckou soustavu, ale nikoli na věčnost. Tedy příčinou oné bídy není odpor zákonům státním, ale — bezbožnost! Zevnější nepořádek pochází z vnitřního nesouladu a hřích proti lidem pochází z hříchu proti Bohu.

A. Ale Bůh mi nedá práci, ani mi křesťanství nevydělá peníze, ani modlitbou se nenajím.

B. Ovšem, Bůh nestřásá s nebe hromadu peněz nebo chleba, ani nenechá stroje hnáti od andělů, ale žije-li mnoho lidí či dokonce *všichni* lidé podle učení křesťanství, pak se utváří celý pořádek ve světě zcela jinak. Nekřesťanští zákonodárci dělají nespravedlivé zákony, dle nichžto lichvář zcela zákonným způsobem smí chudinu vymačkávat jako citron, ač toho ona nepozoruje. A se spořitelny, záložny, předpisy zdravotními, nedělním klidem a daní pro chudé nebude otrok vypřažen ze jha svého, nýbrž jho jeho jen se trochu vypoľšťáruje, změkčí, aby ještě lépe mohl táhnouti. Křesťanští zákonodárci však, ať jsou monarchičtí, či republikánští, udělají spravedlivé zákony.

A. Naší bídě *musí* se pomoci — proč tedy ne hned násilím?

B. Všechn svět ví, že dělník nachází se ve dvojí bídě; ale pomůže se jeho peněžité bídě, štváním proti židům a jeho duševní bídě štváním proti kněžím?

Millionáře, plného sobectví, žádná právnická cesta ani advokátský prostředek nedonutí, aby jmění své vydal; ale jest možno křesťanským jej učiniti — jemu vpraviti přesvědčení, že nikoli zde je nebe a že jednou řekne mu: „*Já* byl jsem hladov, a vy jste *mne* nakrmili. — Nelze komunistu práce se štítícího donutiti, aby to či ono řemeslo provozoval — ale je možno učiniti jej křesťanským a pak jistě své dotyčné nároky zmírní — pak nebude, chybí li mu práce, cizího žádostiv, jakoby mu to patřilo, nýbrž s prosbou a díky přijme to jako dar Boží. — Dobrovolná láska křesťanská a křesťanská naděje jest jediným vyrovnáním

Člověk toliko přirozený poslechne jen, kdež *musí* — ale ne uvnitř; on miluje, jen co mu je příjemné, ale nikoliv chudé a nemocné. — Bez Boha není poslušnosti, bez Boha není lásky — bez Boha jen bída!

A. Tak ať udělá Církev z lidí anděly, může-li.

B. Může-li? To je tak, jako když nějaký hulvát nechá vepře v zahradě vše rozrýpat a řekne pak zahradníkovi: Nyní dej sem nějaké květiny, můžeš-li! — Křesťanství může. Křesťanství stanovilo těm, kdož mají moc, jisté meze — a pak přece propůjčilo jim svatou autoritu; (nikoli už římské „božství císaře“, — nýbrž Bůh za císařem). Křesťanství pozdvihlo ženu, otrokyni vášně, za ctihodnou soudružku mužovu, křesťanství dalo dítěti právo zůstatí na živu — tudíž založilo rodinu. Křesťanství posvětilo práci, ujalo se chudších a nemocných, v ochranu vzalo majetek, křesťanství přineslo pokoru, lásku, poslušnost nové na svět, a tím *společnost přetvořilo*.

Většina lidí užívá dobrodiní křesťanského řádu světového, jakoby to přirozeně samo sebou povstalo, anebo jako by to vždycky tak bývalo, a neví, co vše křesťanství děkuje.

Přečtěte si jen v dějinách Janssenových o stejnoměrném blahobytě všech tříd lidí za dob věřícího středověku a srovnejte s tím schudnutí a nespokojenost naší bezvěrecké doby vzdor tomu, že dělníci i stroje div se nestrhají! Ve středověku se říkávalo: „Pod lertlou dobře jest bydleti.“ Zkvětá-li křesťanství, zkvětá i společnost!

„Hleďte tudíž nejprve království Božího a ostatní bude vám přidáno!“

Ročník VIII.

Cena 2 kr.

Číslo 13.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 36 kr.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Hovor o Husovi na železnici.

Napsal **Edvard Brynych.**

Třetí vydání z r. 1891.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1898.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

I.

Z Oseka do Kolína.

Mezi lesy v písčité půdě leží vesnička, která sluje Osek; podle německého způsobu mluvení říká se jí Velký Osek. Staří tak neříkali, měli dosti na tom, že řekli Osek, tím byla jim naznačena dostatečně vesnice větší, rozdílná od oné, která má podobné jméno — ale staří říkali jí zkrátka a lid dosud tak říká, to'íž Oseček, nikdy Malý Osek. Při všem tom křiku o vlasti kazí nám řeč sami ti noví vlastenci. U Oseka vystavena byla dráha a nádraží, v němž se koleje křížují ku Kolínu, k Poděbradům, k Hradci. Z té příčiny bývá na nádraží Oseckém dosti, někdy velmi živo, když vlaky přijíždějí; když odjedou, je Osek přes to vše, že tam je nádraží, tichou, odlehlou vesničkou.

Jednoho dne v březnu r. 1890 volal portýr vrátný — ke Kolínu, Kutné Hoře, k Čáslavi,

k Jeníkovu, k Německému Brodu sedat. Volání to způsobilo, že se vše hnulo a k vozům pospíšilo, by každý dobré nějaké místečko dostal. Do jednoho oddělení vozu třetí třídy vstoupily skoro mlčky tři osoby, jedna mladá, snad slečinka; druhá venkovská, ale zámožná, jak z oděvu bylo lze souditi, panímáma asi tak pětáctýřicet let stará — řekneme raději méně; třetí konečně osobnost byl pán nějaký, ještě mladý, asi pětáctiletý. Chvilí mlčeli všickni. Slečinka vyňala ze své malé brašny (tašky) něco tištěného a pustila se do čtení. Pán zase máje ruce před sebou skoro sepjaté, hleděl k zemi, jakoby se chtěl modliti. To to bude špatně utíkat, pomyslila si panímáma; i osmělila se tolik, že promluvila k pánu onomu:

»Pán ráčí zdaleka?«

»Já« — odvětil pán — »jedu z Prahy navštívit otce těžce nemocného; kdo ví, zdali již nezemřel.«

»Já jsem byla v Hradci, mám tam syna na vojně a bojím se, aby se mi tam nezkazil.«

»U vojska je to ovšem lehké možno,« řekl pán a mlčel zase. Patrně nechtěl se pouštět do dalšího hovoru.

Nastalo ticho; jen vlak sám hučel a hlomozil. Po chvíli obrátila se panímáma k slečince a tázala se, co pěkného čte.

»Jste katolička?« — otázala se slečinka.

»Inu jsem« — řekla venkovanka.

»Tak bych vám odporoučela, abyste si tohle čtení taky přečtla.«

»A o čem to je?«

»O Husovi, byl to v pravdě veliký a svatý muž.«

»S tím Husem nadělali u nás ve vsi, — jsem od Čáslavi — v zimě naši mužští mnoho křiku, i můj muž se jich chytal, a jsme katolíci. Ale já jsem povídala, že teď lidé pořáde s něčím blázní, až se vyblázní, že bude zase pokoj.«

Slečinka se dala do hlasitého smíchu. To vyrušilo pána naproti sedícího a řekl:

»Milá matko! Taková věc nemá se jen tak zhola odbývati; jsme katolíky, ale máme věděti, proč jimi jsme.«

»Boží pravda; ale člověk jako já . . .«

Nedořekla, jelikož slečinka vskočila do řeči, řkouc:

»Tak pán je tedy takový katolík, jako je nyní římské kněžstvo zase chce míti. Co tedy soudíte o Husovi?«

»Že svatým ve smyslu křesťanském nebyl.«

»Tak? To jste Čech? To iste vlastenec?«

»Slečna patrně čte jen Hlasy ze Siona a nechá se unášeti slovy pánů kazatelů k chorobnému horování pro Husa.«

»Jsem zdráva« — řekla uštěpačně slečinka.

»Prosím, nemějte mi za zlé. Cit váš vás ovšem unáší, ale cit tu nerozhoduje, užívejte rozumu a poněvadž jste, jak vidím, evangelička, vezměte ku pomoci písmo svaté a pak suďte.«

»Písmo svaté? — To povídáte vy katolík?«

»Ano. Já myslím, že se v písmě naleznou místa, která nám ukazují, kdo by asi svatým nazýván býti měl. Porovnejte přece Krista a apoštoly s Husem, ale v každém ohledu, a pak snad změníte svůj náhled.«

»To bohda nebude. Právě Hus ukázal nám na písmo a z písma chtěl býti překonán.«

»Ale ve všem dle písma nejednal?«

»Ráda bych věděla v čem?«

»Vyslechněte mne klidně, až domluvím, pak račte mluvití vy. Čtete krásně o Kristu: Ponížil sebe samého, učiněn jsa poslušným až k smrti. Filip 2, 8. Podle tohoto vzoru zachoval se jeden muž. Byl biskupem a vystoupiv jedenkrát na kazatelnu s knihou v ruce, promluvil k lidu asi tato slova: Vizte tuto knihu; sepsal ji jeden muž, domnívaje se, že blásá v ní pravdu a neporušené učení Kristovo; ale hle; svatá církev, o kteréž psáno jest, že je sloup a utvrzení pravdy, knihu tu zavrhla, pravíc, že je v ní bludné učení. Nuže! I já biskup váš knihu tu a bludy v ní obsažené zavrhuji,« (a na znamení toho počal listy z knihy trhati a zahazovati) »a napomínám vás, abyste ani vy blud v knize té obsažený nedrželi. Ale tážete se: Kdo že sepsal knihu tu? — Já, biskup váš.« —

»To bylo krásné; ach, to byl pokorný pán,« řekla venkovanka. — Pán z Prahy však pokračoval:

›Všecek lid byl pohnut; s hlubokým dojmem odcházel z kostela a druh k druhu pravil: Bůh dal nám svatého biskupa. — Prosím dělal to takhle Hus? Následoval on takto Krista, který se ponížil a poslušen byl? Nikoliv! Věděl, že církev učí jinak, než on a dovolává se písma, přijímal jen výklad, který on sám činil. Počínal si právě tak, jako všichni bludaři před ním; vědouce, že učí jinak, než církev, vykládali si samovolně písmo, jak se jim hodilo; výkladu jiných mužů sebe učenějších a světějších přijímati nechtíce. — Toť zajisté nebyla křesťanská pokora. — A když mu řádná vrchnost nařídila, aby se zdržel kázání i sloužení mše svaté — neposlechl a kázal hůře než před tím, hanu, potupu a kletbu sypaje na hlavu svých představených. Tak to nedělal svatý Pavel; když nevěda, že Ananiáš nejvyšším knězem jest, řekl mu: Budeť tebe bítí Bůh, stěno zbilená, — řekli jemu kolem stojící: Biskupu Božímu zlořečší? I odpověděl: Nevědělť jsem, že biskupem byl. Psánoť jest zajisté: Knížeti lidu svého nebudeš zlořečiti. (Sk. Ap. 23, 5.) — Otevřte jen knihu kázání Husových; co tam naleznete potup a posměchu, jež činil si Hus z arcibiskupa i z nejvyššího biskupa. A tak mluvíval veřejně přede vším lidem, až z toho bouře povstávaly. To není křesťanská poslušnost a úcta k představeným. Sám Palacký — evangelík — nemoha si pomoci, musil napsati o něm: Nepřestáváje kárati veřejné vady a poklesky představených církve, zapomínal lehce, že také pokora i poslušenství jsou

ctnosti křesťanské. (Palacký III. č. 1. str. 101.) — A to vám ve vašich časopisech zamlčují anebo třeba i to láteření za svatost vyhlašují.*

»Proč byli kněží tak zkaženi a hlavně papež,« namítla slečinka.

»Ani kdyby to vše bylo pravda, co Hus o nich mluvil, neměl dle učení křesťanského práva, přede vším lidem to hlásati. To se jmenuje v katechismu na cti utrhaní; a nebylo-li to vše pravda, říká se tomu pomluva. To jsou u nás hříchy — a hříchy na svatém se nalézati nemají. A co se týká poslušnosti, to přece věděl Hus, že otce, matku, představeného, i když vady na sobě mají, poslouchati máme. Pravíť Pán o farisejích: Všecko, což by koli vám přikázali zachovávat, zachovávejte a čiňte, ale podle skutků jejich nečiňte. (Mat. 23, 3.)

»To je Boží pravda,« — řekla venkovanka — »kam bychom přišli s našimi dětmi, kdyby nám směly říci: Vy máte hříchy, vás nebudu poslouchat.«

»Tak? Vy osobo tedy přisvědčujete tomu pánovi? — Obmezena jste k tomu dost.«

»Ne tak slečinko« — odvětil pán — »je to prostá, nezkažená duše; ta lehčeji přijímá pravdu.«

To velice urazilo slečinku; ohrazovala se, že nemá zkaženou duši, ale nevězí prý ve tmách a podobně, a zůstala při svém, velebíc Husa, že byl mužem svatým; mělať to tištěno v Hlasech ze Siona. Ba začala jako na důkaz čísti jeden

odstavec ze svého oblíbeného listu. Když dočtla, řekl pán:

»To vše málo pomáhá, slečinko; pan ev. ref. farář, který tohle psal, by nás musil přesvědčiti, že všecko jednání Husovo plynulo z čisté lásky k Bohu, neboť dí svatý Pavel: Lásky pak kdybych neměl, nic nejsem. A to právě žádá naše církev od každého, kdo za svatého ctěn býti má.«

»A to právě bylo u Husa« — řekla slečinka.

»Evangelík Palacký zcela jinak smýšlel o té věci. Ten píše, že Hus měl neobyčejnou smělost, neústupnost a nešetřnost proti nepřátelům, do oka padající chtivost po lásce u lidu a po cti a slávě, která vrch svůj nalézá v koruně mučnické.« (Díl III. čís. I.; str. 66.)

Tak odvětil pán, a slečinka řekla, že Palacký taky všecko nevěděl, načež dostala za odpověď:

»Kdo nechce poučen býti, toho ovšem nepoučí nikdo.« A nastalo mlčení až do Kolína.

II.

Z Kolína do Kutné Hory.

V Kolíně přibyl k našim třem cestujícím ještě jeden pán v dobrých letech, mužné postavy s pěkným plnovousem a slečince se velice zdvořile uklonil. Jsou patrně známi. Tím se dostala

stará řeč zase do proudu a slečinka — hledajíc spojence v pánovi přistouplém — počala opět tvrditi, že Hus byl svatým a nařikati, že se to od »římských« upírá. V tom okamžení byl pán v »posvátném« zápalu. Počal vyčítati římským, že za příkladem jednoho spisovatele vyhledávají se zálibou vady na reformátorech (domnělých opravovačů církve), ale sám při tom celou záplavu potup lil na hlavy papežů, biskupů a kněží věku patnáctého i nynějšího. Když si hodně ulehčil, otázal se ho pán z Prahy jedoucí, zdali opravdu míní, že vše na světě bylo až na dno zkaženo, a jen reformátoři i s Husem že byli beze vší vady? — K té otázce odvětil v Kolíně přistouplý pán:

»Není nám třeba vyhlašovati Husa za svatého; netajíme toho, že byl člověkem a měl své chyby.«

»Tak vida!« — vyklouzlo z úst panímámě od Časlavi.

»Co?« — Jaké »tak vida!«

»Prosím, já jsem jen prostá osoba, ale před chvílí nedala slečinka ani dost málo dopustit na Husa; a teď tenhle pán, a je bezpochyby evangelík, povídá, že tak svatým nebyl, jak to jiní povídají.«

»Zdá se, paní« — řekl pán v Kolíně přistouplý — »že nevíte, oč se jedná. Nemluvím tolik o svatosti Husově, ale o tom, že byl reformátorem — oprávcem zkažené církve.«

»Račte odpustit,« odvětila paní z venkova — »to bych byla už přece hrozně hloupá, abych

nevěděla, o čem je řeč; o ničem jiném se zde nemluvilo, než o tom, že byl Hus svatým.«

»Nedivte se, matičko,« řekl pán z Prahy, »to jest už tak obyčej našich odpůrců, že nevydrží při jedné věci, jsou li poraženi.«

»Nač při ní zůstávat, když je odbyta?« řekla slečinka.

A na to hned jal se pán v Kolíně přistouplý znova velebiti Husa, jako bujarého a statečného oprávněného církve. Měl slovo sám; když objeli kaňkovské kopce a ukázala se Kutná Hora, řekl konečně pán z Prahy:

»V Kutné Hoře opravují chrám svaté Barbory; ale domnívám se, že nejednají moudře. Oni celou budovu nechávají vlastně stát a jen kde je co zchátralého, vyplňují novým, co je zchovalé, to úzkostně chrání, to je zdlouhavé; měli by si počínati radikálněji« (vzít to od kořene, od základu).

»To by z kostela nic nezůstalo, to by se sesypal« — řekla panímáma od Čáslavi. »To je takhle lepší.«

»Chtěl jsem« — pokračoval pán z Prahy — »pověděti podobenství. Rozumějte chrámem tím církev a máte podobenství vysvětlené. Jako nyní opravují a zachovati hledí chrám svatobarborský v Hoře, tak to chtěl církevní sněm kostnický za dob Husových. Píše o tom evangelík Palacký.«

»Ale jděte mi s Palackým,« řekla slečinka.

»Píše Palacký: Co onino (biskupové na sněmě kostnickém) s hůry zvolna, povážlivě a s ušetřením všech poměrův a okolností ve skutek teprv

uvésti zamýšleli, to již tento (Hus) zdola útokem bujarým bez ohledu provoditi se jal. Při hojení uznaných na obou stranách neduhů v ústrojí církve chtěli onino, aby každý úd její pečlivě chráněn a zachován byl: tento se pokusil o ně, jak se dí »skoč oko nebo zub«. Ať řekneme slovy novověkými — sbor počínal sobě . . . konservativně (chtěl opravovati na dosavadním základě), Hus . . . radikálně a revolučně (usiloval podvrátiti základy). U nepředpojatého nemůže býti ani pochyby. která z obou těchto cest byla by celému křesťanstvu prospěšnější a vítanější.« (Palacký dějiny n. č. d. III. č. 1., kn. XI., čl. 4.)

»Tak?« — vzkřikla skoro slečinka — »náš Hus, ta vznešená, nebeská postava byl dle toho sprostý revolucionář.«

»Tak jsem to neřekl, slečinko, — ale jen se pamatujte, že Palacký, evangelík, povídá, že si Hus počínal revolučně — a neprospěšně.«

»Chtěl zbořit chrám,« — řekla paní z venkova.

»Bohužel, že ani Palacký nebyl rozhodným našincem.«

»I byl, až mnoho byl vaším; povídá na jednom místě jako dějepisec, čím Hus byl, — ale jako evangelík na jiném místě přece zase Husa schvaluje.«

»Kutná Hora — Sedlec« — dvě minuty — volal konduktér a pán z Kolína jedoucí se poučel.

III.

Z Hory do Čáslavi.

Za odešlého pána dostali cestující náhradu. Vstoupil mladý muž; pozdravil rázně: — »Na zdar!« — a podával ruku všem — ruku těžkou, umouněnou od práce; ruku, které se slečinka trochu štítla a proto jen pokývnutím ručky své mladého člověka za jeho přátelskou zdvořilost odměnila. — Byl to dělník — snad zámečnický, — mnoho si z toho nedělal, a začal, jsa trochu napeřen, mluvit:

»Tak v Hoře už mají taky Husovu ulici na místo Kouřimské.« —

Nikdo neodpovídal; slečinka by byla sice měla chuť, ale »toho člověka« se trochu bála. Mluvil tedy dále sám.

•To bylo o to křiku a řečí — a škodili si všickni dohromady. Staročeši jsou husité jako Mladočeši, ale ne a ne; chtějí to grégrovci, pomáhají si tím pro volby, a proto Staročeši ne. dřív ale postavili u vlašského dvora Havlíčka, jakoby nic. Ó, známe to. A ten doktor P . . . . a ti mladí všickni s ním si taky škodí. Víte, pánové — pozor jsou tu taky dámy — víte, já a naši bratři (socialisté) si myslíme, jen tak dále, páni doktoři. Hus byl kněz a hádal se o víru, to je už zasta-

ralé, ale Hus byl demokrat (demokratem je ten, kdo má hlavní zásadu, že vladařská moc nejde od Boha, ale z lidu) — proto ho mám rád.«

»A což Grégr a jeho soudruzi nejsou demokrati?« řekl pán z Prahy.

»I toto, milostpáni to jsou a mají mnoho peněz — ale to už brzo přejde . . . Ale já už mnoho mluvím. Honzíku, dej si pozor na hubu.«

Tak řekl a odmlčel se. Nemohl to však dlouho vydržet a začal znova:

»Škodí si ti doktoři, učí nás tím husitstvím dělat revoluci . . . No víte, já nejsem revolucionář, ale víte, pánové — pardon — pánové a dámy, jsem poctivý dělník, trochu tak socialista, ale já se nepřetvářím, jaký jsem, takový jsem. A proto mám na to vztek, když Staročesi si myslí, že Hus byl skoro svatý a že spasil národ, a nechť, aby se ulice po něm jmenovala, aby se nezmohli Mladočeši. A ti zase to chtějí proto, abychom je volili. Bodejt — budeme vás volit, a vy pak zůstanete milostpány; ti měšťáci a tuhle ti sedláci kolem Církvice se vám nechají vodit za nos — my ale ne; my dělníci, my vás známe.« Na to se dal do zpívání písničky, kterou zde opakovati nemůžeme.

V Čáslavi vystoupil nejdříve. A po něm měla se k vystupování panímáma venkovská. Té pravil pán z Prahy:

»Budete mít doma muži svému co povídat, není-li pravda?«

»Škoda, že tu nebyl: byl by poznal, jak jsou ošálení s tím Husem. S Pánem Bohem!«

Na to též vystupovala slečinka. Té řekl pán z Prahy:

»Slečinko! Pozdravujte zde pana pastora.«

»Od koho?«

»Od Brynych.«

»To vy nejste; Brynych je kněz.«

»Ale dobře ho znám! Jen pana pastora od něho pozdravujte! Pan pastor se tím jistě občerství. S Bohem.«

Katolíci!

Rozšiřujte laciný katolický tisk!

SLOVA PRAVDY jsou nejlevnějším katolickým časopisem. Ročně vychází 18 sešitů (brožur) a stojí toliko 36 kr. „**Slova pravdy**“ vydává a redakci vede Dr. Josef Burian. — Administrace a expedice jest v Praze-VI., číslo 90.

Z péra kanovníka Dr. Josefa Buriana vyšly následující spisy:

„Socialismus na líc a na rub“.

Cena 25 kr.

„Louňovice pod Blaníkem“.

Cena 50 kr.

Týž kanovník jednak sepsal, jednak vydal ve „**Slovech pravdy**“ následující brožury:

- » *Vratte lidu náboženství!*«
- » *Červený papež svobodných zednářů.*«
- » *Gustav Adolf, král Švédský.*«
- » *Církev a klerikalismus.*«
- » *Hrrr na klerikály!*«
- » *Pravda o pokrokářích.*«
- » *Socha Panny Marie na Staroměstském náměstí.*«
- » *Kdo má pravdu, křesťanští socialové nebo socialní demokraté?*«
- » *Obrázky ze světa: Pan sekretář Šizuněk.*«
- » *Katolíci, vzmužte se!*«
- » *Kdo ohlupuje lid?*«
- » *Čech a Němec.*«
- » *Proti Bohu, proti bližnímu, proti vlasti.*«
- » *Ježíš Kristus jest Bůh.*«
- » *Obrázky z hospodářství socialně-demokratického.*«
- » *Jaká zkáza hrozí křesťanské rodině z možného vítězství nauky socialně-demokratické.*«
- » *Oprávcí světa.*«

Ročník VIII.

Cena 2 kr.

Čís. 14.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 86 kr.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Bílý, červený a červeno-bílý karafiát.

Obrázek z novější doby.

Napsal A. D.

Redakce a administrace: Praha VI.-80.

V Praze 1898.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

V jedné postranní ulici lidnatého předměstí pražského na dvoupatrovém zánovním domě byla počátkem jara vyvěšena skrovná tabulka s nápisem: »Zde se přijmou tři pořádní dělníci do podnájmu.«

Železniční zřízenec Petr Kovář nemohl právě dostati menšího a také levnějšího bytu, jaký by ze své služby řádně byl s to platiti; byl nucen si vzíti tedy byt větší o třech místnostech ve druhém patře.

»Vezmu si podnájemníky,« rozhodl se. »a ti mně jeden pokoj zaplatí. Žena jim poslouží a také něco vydělá.«

Kovář prohlédl místnost. Vešli se tam tři postele vedle sebe. V kamnech se nebude topiti, proto jedna až k nim přistavena. Bude-li kdo míti kufřík, zastrčí si jej pod postel. Podnájemníci si mohou sednouti v kuchyni, kde se také umyjí. Do stěny zarazil několik hřebů na sváteční šaty, a byt byl připraven. Jeho obyvatelé se mnoho doma nezdrží; všedního dne jsou od rána do večera v práci a v neděli buď si udělají výlet, anebo si odpočinou na posteli. Za dva zlaté měsíčního nájmu nemohou dělati valných požadavků.

S takovými myšlenkami vyvěšoval Kovář tabulku. Pro ženu a děti mu stačí kuchyně a třetí místnost. Měl děti tři od dvou do desátého

roku. Také se málo doma pozdržel. Byl to muž řádný, dělník pracovitý, staral se vzorně o svou rodinu, děti vychovával dobře, ženu miloval a se sousedy žil v pokoji. Ve starém bytě vydržel pět roků, až se dům boural, aby novému paláci ustoupil.

Tabulka na domě účinkovala, podnájemníci se hlásili. Kovářová sama je přijala. Představil se první jako Karel Nosek, dělník v železárně. Byl posud mladý, asi dvacetiletý, snědý v obličejí a bylo znáti, že není v Praze poprvé. Vybral si postel u okna, hodil na zemi rozbitý plátěný kufřík a na zeď pověsil několik kousků pomačkaných šatů. S platem byl spokojen a na měsíc hned zaplatil. O prádle a obsluze posud nemluvil. První starostí jeho bylo zeptati se, má-li pokoj svůj vchod a jak dlouho se v domě otevírá. Poněvadž byla dole kavárna, nezavíralo se dlouho, ale do bytu dělnického se vcházelo kuchyní, což Noska netěšilo. Nezdržel se dlouho, třeba byla neděle a v továrně se nepracovalo.

Když Kovář prohlédl svršky nového nájemníka a slyšel řeči jeho, nevalně se mu líbil. »Uvidíš,« řekl k ženě, že to bude nějaký lehkomyšlník a útrata. Škoda, že jsem nebyl doma, já bych ho hned prohlédl, co je zač. No, však uvidíme.«

»Uvázání na něm nejsme,« odvětila žena, »a kdyby se nám nezdál, můžeme jej po měsíci vypovědět. Ten tomu jest zvyklý. Přišel z nedaleka.«

Odpoledne měla Kovářová štěstí, hlásil se podnájemník drubý. Pracuje prý v jisté tiskárně a hledá byt pro svobodného pána. Jmenoval se Věnceslav Kubík a mluvil nějak »pravopisně«, jak se žena k svému muži vyslovila. Též neměl mnoho prádla a šatstva a na kamna si uložil nějaké knihy a papíry. Vzal si postel u zdi, na niž hned pověsil Husa a Žižku, vystrížené obrázky z časopisů. Ptal se na soudruha, ale mnoho bližšího o něm nevěděl. Nájem zaplatil pouze na půl měsíce, ostatní prý doplatí do týdne. Sám o sobě mnoho nemluvil, ale vyptával se na obyvatele celého domu, je-li majitel jeho Čech a jakého jsou partaje smýšlení.

»To bude nějaký štoural,« řekl Kovář, když se s večerem domů navrátil. »A také odešel?«

»Do nějakého národního shromáždění,« oznamovala žena. »Mně se zdá, že nám naši podnájemníci mnoho nábytku nerozbijí, a že se všude jinde budou zdržovati jenom ne doma.«

»Aby to byli nějakí nočníci ani bych si nepřál,« na to Kovář. »Jsem rád, mohu-li se jednou za čas prospati a nikdo mne nevyrušuje.«

Kovář měl jednou denní a po druhé noční službu. Ale ve dne se málo vyspal. Mnohdy se zdržel na nádraží až do poledne. Když nyní se ženou rozmlouval, někdo zaklepal na dvéře.

»Volno«, křikl Kovář, jak se tomu naučil od nádražního lékaře. Úředníci v kancelářích pouze zabručeli a ve svých bytech zvali německy.

Do světnice vešel mladý muž se zánovním

kufrem a několika uzlíky. Byl ověšen jako prodavač plechového nádobí. Na první pohled bylo poznati v něm venkovana.

»Pochválen . . .« pozdravil. »Že prý je zde dělnický byt k pronajmutí, tak jako nějaká postel —«

»Ano, ještě jedna nám zbývá,« odvětila Kovářka, otevírajíc sousední jizbu.

»Tak jsem se zde zastavil zdali byste mne sem vzali. A prosím vás, kolik bych platil na týden?«

»Dva zlaté měsíčně bez obsluhy.«

Příchozí se usmál, řka: »Já, prosím, mnoho obsluhy nežádám. Ten slamník si třeba sám natřesu a postel ustelu —«

»Ale jak to myslíte s prádlem?«

»To bych slušně žádal, aby se mně zde pralo a také bych si platil snídání. Kdybych věděl, že budeme stále na blízku pracovat, chodil bych sem na celou stravu. Jsem totiž tesařem a jmenuji se Josef Samek a pocházím z jižních Čech z městečka N. Hezky to máme u nás, opravený kostel, rovné náměstí, novou stříkačku, ale náramně málo práce. Proto my svobodní a mladší se pustíme na léto do města, abychom si něco vydělali. Zde prý dělníci často stávkují, tak my je jdeme vystřídat.«

Kováře mladý muž zajímal i dal se s ním do řeči. Vyptával se na dělníkovo rodiště a Samek rád vypravoval.

»Kdy pak jste přijel do Prahy?«

»Před nedávnem vlakem. Jdu několik ulic a čtu tam dole tabulku. A trefil jsem dobře,« pochvaloval si tesař.

Kovář poslal chlapce pro tabulku, by se už nikdo nehlásil do podnájmu.

»Tedy jsme přijeli spolu,« řekl k Samkovi, »já jsem totiž u dráhy a měl jsem službu. A máte už práci?«

»Krajan jest tady mistrem a dopsal nám. Já se pustil do Prahy za dne, kamarádi přijedou ráno. Zítřka se ohlásím a hned budu dělati.«

»Dnes už nepůjete nikam?«

»A kam bych šel? Prahu znám, jsem zde letos na třetí rok a na útratu není peněz. Doma jsem málo vydělával. K jídlu jsem si dovezl buchty. Kdyby bylo libo, ale mám černé «

Samek rozvázal jeden uzel a nabízel buchty notné velikosti. Černé byly, pravda, — ale chutnaly celé rodině. Na oplátku dostal hrnek kávy s omluvou, že jest ze špatného — pražského — mléka. Ale chutnala Samkovi také. Nejvíce běželo o to, zvědět, do jaké se v podnájmu společnosti dostane. Zbyla mu postel prostřední a na šaty několik hřebů v čelní stěně. A Samek vykládal věci hodně. Měl šaty troje: všední do práce, obstarožní pro domov a sváteční čistě vyžehlené. Na okno položil kartáče, břitvy a jiné maličkosti, kuffík si ponechal pro prádlo. Domácí paní, jak Kovaříkovou podnájemníci nazývali, mrkla po Samkově prádle a hned soudila, že byl pěkně z domu vypraven a má jistě vzor-

nou matku. Jeden menší hřebíček tesař sám zatloukl do zdi a to hned nad postelí pro obrázek Marie Panny na černé půdě s pozlaceným rámečkem, jak poutníci ze Svaté Hory domů darem přinášejí. Toho si domácí ani hned nepovšimli a také jim nenapadlo do podnájmů nějaké obrazy dávat.

Už se všichni kladli na lože, když Samek ještě jednou přišel do kuchyně.

»Zapomněl jsem dáti závdavek,« oznamoval, probíraje se v tobole.

»Jenom to nechte,« bránil se Kovář, který ještě četl u lampy krejcarové noviny. »Žena spí, a u vás se o peníze nebojíme. Až vyděláte, vyrovnáme se.«

»Zatím vám tedy děkuji,« na to tesař, »a rád bych si u vás schoval stříbrné hodinky. Při stavbě jich nepotřebuji, se střechy vidíme na věže a ještě bych je mohl rozbiti. Vy máte uzamčenou skříň a na neděli mně je vydáte. Budou jako zastavou,« usmál se dělník.

Kovář mávnul rukou, vzal hodinky, podíval se na ně a uložil. Pak znovu přisedl k lampě.

»Také rád čtete?« zeptal se odcházejícího Samka.

»Velice rád,« odpověděl tento, zastaviv se ve dveřích. »Doma máme čtenářskou dělnickou besedu, jejíž jsem členem.«

»Tak?« pronesl táhle zřízenec nádražní. »Vy jste jako —«

»Socialista,« pomohl tesař Kovářovi, co tento vysloviti se zdráhal.

»Ano, tak,« přisvědčoval Kovář. »A prosím vás, ku kterému karafiátu náležíte? My totiž nyní zde v Praze dělíme dělníky dle karafiátů, s nimiž zahradníci dělají takové obchody, že zanechávají pěstování všech jiných květin a budou sázeti pouze karafiáty.«

Jak Kovář tak Samek se srdečně zasmál.

My na venkově takových karafiátových rozdílů neznáme,« odvětil tesař. Socialního demokrata brzo poznáme dle způsobu bez červeného a národního socialistu bez bílého a červeného karafiátu.«

»To jest moje řeč,« rychle dodal zřízenec. »Vezeme-li takové internacionální anebo nacionální zboží, hned to poznáme i bez frachtu, jak naši kondukteři říkají. Lidé nám utíkají z vagonů a na nádražích zavírají okna. To něco našinec zakusí a uslyší.«

»Tedy abychom zůstali u těch karafiátů,« vrátil se k předmětu Samek, »já náležím k těm zcela bílým. Jsem křesťanským socialistou.«

»Abych vám, příteli, řekl pravdu, já se v těch rozdílech málo vyznám. Nemám k tomu času. Přečtu si zde ty noviny, které bych i vám zapůjčil, kdybyste si přál. Také vozíme někdy ty s bílými karafiáty, bývají mezi nimi slušní lidé a chovají se na dráze patřičně. Jenom když se sejdou s těmi červenými karafiáty, jest oheň na střeše, vlastně ve vagoně. Nedávno se nám to přihodilo. Kdesi byla schůze a ve vlacích se to jenom hemžilo. Samý karafiát. Zahradníci tržili

více než kasír. Dvě stanice to šlo, dělníci zpívali, pak se dali do hádek a ve vlaku bylo dopuštění. Úředníci nic nesvedli. Co počítí? Kam pojedeme s tou rebelií? Může se přihodit ještě neštěstí. Výpravčí vlaku měl dobrý nápad. Velel všem vystoupiti a pak plnil vozy znovu ne dle toho, kam kdo jel, ale dle karafiátů. Napřed za kotel dal ty červené, pak bílé a naposledy ty červenobílé. Byl pokoj, a my jeli slavně.«

»Doufám, že časem poznáte naše zásady a přilnete k nám. Teď však jest pozdě. Dobrou noc!«

Samek uzavřel dvéře a šel na lože. Asi za hodinu přišel Kubík. Zřízenec posud četl a vida v dírcce kabátu svého podnájemníka červený a bílý karafiát, podivil se. Jeho úžas však vzrostl ještě více, když za půl hodiny se vrátil Nosek s červeným karafiátem na kabátě. Kovář vyskočiv, nevěděl, má-li se smáti nebo zlobiti. V jeho podnájmu to bude jako v tom vagoně. Ti se podiví, až se poznají. Nyní klidně odpočívají vedle sebe, nevědouce jeden o druhém. Bude to mela, ale tato shoda osudu se zřízenci nelíbila. Miloval ve svém bytě pokoj, jehož neměl na nádraží a v železničním životě. Tito pak pokoje nedají. Oheň se nesrovná s vodou.

Ani čísti nemohl. Zhasnul lampu, šel do vedlejší světnice. »Ženo,« budil manželku ze spaní, to jsme to vyvedli! Víš, koho máme v podnájmu?«

»Snad ne lupiče?«

»Socialního demokrata, národního socialistu a křesťanského sociala.«

»Muži, nebyl jsi někde na pivě? Nebo jsi se zbláznil. Co to povídáš? Ty jsi nějaký samý socialista?«

»Nikde jsem nebyl. Tři karafiáty to rozhodly, červený, bílý . . .«

»Jdi se prospat; do rána tě to snad přejde. A dej si mokrý ručník do týlu,« radila mu manželka.

Kovář šel, ulehl, ale spát nemohl. Také si namočil ručník, aby usnul. Před očima měl plno karafiátů a všechny názvy na nádražích počínaly se socialistou.

Čeho se obával, hned ráno se vyplnilo Podnájemníci se poznali a bez srážky se to neobešlo. Podnět zaval mimoděk Josef Samek. Povstav ráno, poklekl u postele a modlil se před obrazem, který mu sestra z pouti přinesla. Tu i druzí dva kamarádi se probudili a vidouce modlícího se Samka, spojili se k vysměchům.

»A ty jsi nějaký svatý patron!« volal Nosek. »Myslíš, že jsi paterem v klášteře? A co se to modlíš? Otče náš — táta náš.«

»Co pak si to pověsil na stěnu? Hleďme ho, připutoval do Prahy přímo z Vambeřic,« notoval Kubík. »Nejsi snad kolportérem růženců a dotýkaných obrázků?«

Takovou oba vedli, zatím co se Samek, kleče na podlaze, modlil. Když byl hotov, pokřižoval se a povstav, řekl mírně: »Pánové, jakého pak jste náboženství?«

»Katolického,« zněla odpověď.

»Tak byste se, nejmírněji řečeno, mohli styděti,« dodal tesař.

»Cože?« vyskočil Nosek. »Víš, kdo jsem? Internacionální socialní demokrat.«

»A já národní socialista, který sice horuje pro náhledy socialismu, ale při tom zůstává vlastencem.«

»Když jste se mně, pánové, představili, musím učiniti tak i já,« řekl Samek. »Já jsem křesťanský socialista a člen jednoty katolických jinochů a mužů.«

Podnájemníci vyskočili, jakoby do vosího hnízda holí píchnul.

»Tedy studený?«

»Studený ke zlému a teplý k dobrému,« odvětil Samek. »Pánové, nevšímejte si mne a já se nebudu starati o vás. Tak vedle sebe obstojíme.«

»Ty se musíš buď vystěhovati nebo se staneš socialním demokratem,« diktoval Nosek.

»Se mnou neobstojíš, dokud nebudeš národním dělníkem,« stál na svém Kubík.

Samek stojí před postelemi obou soudruhů a dostrojuje se, nemohl se zdržeti, aby se nezasmál.

»Mně se zdá, že oba pohoříte. Jeden chcete, abych byl červeným a druhý červenobílým karafiátem, jak mohu splniti obou požadavky? Abych vás nepohněval, zůstanu tím, čím jsem. Perte se mezi sebou o mou kůži jako vaše listy, ale mně dejte pokoj. Tak si to nějak spravte, já spěchám do práce.«

Samek zanechav soudruhy, odešel do kuchyně ke snídani. Zde seznal pánovy dívky a pohráł si s nimi. Nejvíce jej zajímal desetiletý Václav. Má prý doma právě takového bratra. A chlapec záhy k němu přilnul. Právě se chystal do školy.

Ze sousední světnice přišel Kovář v kalhotách a košili. Na hlavě měl posud studený ručník a vypadal nějak strápeně.

»No, no, kde byla srážka vlaků?» žertoval Samek. »Mně se zdá, že stůněte?«

»A vy se můžete ještě smáti? Mně bolí hlava z toho vašeho socialismu. Toť mám doma hotovou revoluci. Ten tam pokoj a klid. A víte, do čeho jste padl? Abych nehřešil, ale mně se zdá, že jste se tam dostal jako na kříž mezi dva lotry —«

»Jenom že nevím,« usmál se Samek, »bude-li ke mně ten na pravici hodnější než ten na levici. Milý pane, nedělejte si z toho nic. Můžete nás každou chvíli vyhoditi. Hledte, já jsem se už dnes srazil a také jsem veselý myslí a chuti k jídlu jsem neztratil. V nejhorším případě dáte mezi nás ohradu a měsíc se to také vydrží.«

Kovář se divil chladnokrevnosti křesťanského sociala. Taková otužilost se zjednává častými zkouškami. Samek se asi nesrazil s protivníky poprvé. Nasnídav se, odešel po práci.

Zřízenec dráhy se nestrachoval nadarmo. Pečeje ve svém bytě neměl. Hned následujícího večera se dali Nosek i Kubík do sebe. Hádali se, zdali při socialních snahách třeba dbáti národ-

nosti. Kubík přisvědčoval a Nosek jako internacionalista odporoval. Když přišel domů Samek, dali se oba dělníci do něho. Tu se pojednou spolčili. Od předáků svých poučili se za den, jak by Samka týrali a pronásledovali.

Kvartýrský přecházejí po kuchyni, neměl pokoje. Až na lože jeho zaléhaly křik a hádka.

»Ty se držíš těch černých, ti vás vedou jako beránky.«

«A proč bychom se nedrželi? Jsme poctivými křesťany a jako takoví musíme lnouti ku svým duchovním pastýřům. A ve vleku koho vy jste, socialní demokraté? Ve vleku a pod mocí židů, kteří celý ten váš socialismus udržují penězi, novinami a svým vlivem.»

»Ten ti dal!« smál se Kubík. »Proč nechceš k nám přistoupiti, kamaráde? My přece jsme také křesťané a vlastenci. Že, ty klerikále?«

»Dej mně pokoj, já chci spáti. Napracoval jsem se za celý den a musím si odpočinouti.«

»Proč se tak dřeš, hloupý? Za tu zlatku, kterou denně dostáváš? To je nějaký plat pro nás dělníky, kteří se mžolíme pro ty měšťáky?«

»U nás na venkově dřou se lidé od časného rána do noci židovským pachtýřům na dvorech za dvacet krejcarů, a jsou rádi, mají-li práci.«

»Já vydělám v tiskárně deset zlatých týdně a ještě mně to jest málo. Co nejdříve zahájíme stávkou,« chlubil se Kubík.

»A vy přece si zasloužíte více; v neděli vás vaši liberálové ženou, byste socialním demokratům

rozbíjeli křikem schůze. Jaký pak za to máte vedlejší výdělek? To pracujete na akkord nebo od kusu — za hlavu jednoho socialisty?»

»Jako jsou demokrati ve vleku židů, tak národní dělníci slouží liberálům a dělají jim národní mínění,« bylo slyšeti Samka.

»Ty můžeš něco mluvit? Komu vy sloužíte? Římu a těm černým.«

»Tedy vlastně posluhujeme všichni a záleží na tom, který pán jest lepší, zdali kněží nebo židé nebo liberálové a kdo přivede dělnictvo k žádoucímu cíli. A já tvrdím o křesťanských socialech, že jsou i ve službě kněží na pravé cestě, mají na zřeteli své snahy ku zlepšení dělnického stavu, milují svou vlast a drží se své víry. Národní dělníci jsou takoví, jako liberálové a demokrati jako židé. Co se týče víry, budou na stejném stupni.«

»U nás jest náboženství věcí soukromou.«

»My zůstáváme katolíky, ale daleci jsme klerikalismu a vnějších forem konfesionálních.«

»V tom to právě vězí; vy chcete býti aspoň něco, ale vlastně nejste nic.«

Nosek a Kubík se zase spojili a dali se do Samka.

Zřízenec dráhy dlouho naslouchal trpělivě, pak mu to však bylo mnoho; proto otevřel dvěře a řekl: »Pánové, upokojte se poněkud. Sami toho potřebujete, byste se spánkem občerstvili, a já mám zítra službu do noci. Takhle bychom však nemohli usnouti.«

»Snad si můžeme zde pohovořiti,« ozval se nemnoho přívětivě Kubík.

»My trřbíme své náhledy,« mřnil Nosek, »a neškodilo by ani vám, kdybyste se přidal k sociálním demokratům. Źelezniční zřřizenci náležejř také v proletariát.«

»Děkuji za poklonu,« usmál se Kovář, »ale soudruhům toho ráno nevyřřídím. Ti by mně dali!«

»Nádražní dělnictvo by se mělo přidati k nám,« hlásil se Kubík. »Pak by se němčina odstěhovala ze Źeleznic.«

»Kdyby na vás záleželo, všechno by bylo české, ale dělnřci toho nezmohou. Teď však bych vás žádal, abyste se ztiřili, bychom se mohli všichni vyspati.«

Kovář zavřel dvěře, a dělnřci se skutečně ztiřili. Za chvíli kde kdo oddychoval spokojeně. Spánek je spojil, jako slučuje hrob — spánek věčný — na hřbitově bohaté i chudé, učené i prosté a všechny odrůdy a odstřny socialismu.

Než, za několik dní se hádky a spory opakovaly. Podnájemnřci se nemohli shodnouti a srovnati na svých postelích. Kovář nejenom musil občas zakročiti, mnohdy byl i volán za rozhodčího, aby dělal jako soudce. Už rozuměl socialismu a poslouchaje večerní rozpravy, mnohým věcem se přiučil.

Tu pak měl rozhodnouti, jsou-li sociální demokraté a národní dělnřci lepší katolřci, jak Nosek a Kubřn tvrdili. než křřestanřtř socialistové — kleri-

kálové. Vyžádal si nějakou lhůtu na rozmýšlenou, že prý zatím bude všechny podnájemníky pozorovati. Soukromě promluvil se Samkem. »Povídali jste, že od vás ještě někteří dělníci přijeli nebo přijedou do Prahy; nemohl byste je získati pro můj byt? Rozumíte mně přece. Takhle bych neměl pokoje.« — Samek rozuměl a vyjednával.

»Tedy jak jste se rozmyslil?« tázali se opět jednou dělníci kvartýrského.

»Milí přátelé,« řekl Kovář, »já soudím lidi ne dle řeči, ale dle skutků, a tu jsem poznal, že nejlepším katolíkem z vás jest Samek, křesťanský socialista, neboť koná své náboženské povinnosti. On se modlí, chodí do chrámu, podporuje a ctí rodiče, šlechetně jedná a slušné se chová. Vy v neděli se honíte po radovánkách, za celý čas neuděláte kříže, všechno utratíte a za mrzký peníz dáváte se svým poručníkům potřebovati, kam vás vedou. Nehněvejte se, chtěli jste míti můj úsudek, zde jsem vám jej podal.«

Ale tu počali Nosek a Kubín zuřiti a křičeti až běda.

»Pánové, došel měsíc, můžete se vystěhovati,« oznamoval ještě Kovář.

A když se dělníci opravdu stěhovali, na schodech potkali dva jinochy s bílými karafiáty. Samek je vedl.

Kovář měl nyní v podnájmu pokoj, ale přece dal ženě moudré napomenutí: »Kdybys někdy přijímala dělníky, zeptej se jich, jakého jsou socialistního smýšlení nebo jenom jaké nosí karafiáty.«

Ročník VIII.

Cena 2 kr.

Číslo 15.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Čeloroční předplatné 36 kr.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Spiritismus.

Napsal Jan Bělina.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1898.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Úvod.

Během posledních let rozšířila se po horách naší české vlasti víra v duchy, zvaná spiritismus neb mediánství.

»Co jest na této víře?« otázal se sám sebe i jiných zajisté již mnohý.

Odpověď na tuto otázku podáváme v tomto čísle »Slov pravdy.«

Původ spiritismu třeba klásti již do nejstarších dob člověčenstva. — Shledáváme jej takřka u všech starých, pohanských národů. Ba ani Židům nebyl spiritismus neznámým.

Kristus Pán, který nás naučil modliti se za v Pánu zesnulé »odpočinutí věčné dejž jim, o Pane«, zasadil víře v citování duchů svou božskou naukou mocnou ránu. Že však křesťanství spiritismu nevyhubilo docela, toho důkazem zvláště za dřívějších dob přehnaná víra lidí lehkověrných v čáry a v čarodějnice, a pak i ta okolnost, že sekty, které se odštěpily od Církve Kristovy, mívaly ve svém bludařství přimísenu i hojnou dávku spiritismu.

A jak tomu je dnes?

Tohoto starého spiritismu se nepřátelé pravé víry Kristovy uchopili, dali mu nové roucho, aby se pro naši dobu hodil — a starý spiritismus v nové podobě se lehkověrností lidskou ujímá opět.

Původ novodobého spiritismu dle spiritistů samých.

Novodobý spiritismus má původ svůj v Americe ve městě Hydesville u Nového Yorku. Tam totiž v roce 1848 vstoupila ve spojení s duchy rodina Foxova. Duchové jí odpovídali úderem noh u stolku. Dle toho, kolikrát která noha udeřila, byly sestavovány odpovědi. Toto dorozumívání se s duchy bylo však příliš zdlouhavé. Aby tomu odpomohli, připevnili členové rodiny Foxovy na jednu nohu stolku tužku, pod ni položili dlouhý proužek papíru, na němž byla napsána abeceda. Tužka tancovala po papíře, ukazovala na jednotlivá písmena, která pak dohromady tvořila slova. Aby odpovědi duchů byly ještě jednodušší, vzal si některý člen rodiny papír a tužku, tu prý do něho vstoupil duch, a člověk psal, co mu duch diktoval. Nepsal ale takřka nikdy nic nového, co by byl již dříve sám nevěděl. Pak také duch do některého člena vstoupil a z něho mluvil. Brzy dávaly sestry Lea a Kati z rodiny Foxovy s duchy po světě představení. Duch se zjevoval tam, kde byly ony. Zjevení ducha tedy záviselo na nich. Z toho bylo patrné, že duch spiritistů, má-li se zjevit, potřebuje k tomu zvláštní osoby, které říkáme medium (prostředník, prostřednice). Takových medií se našlo poněkud dosti. Pomocí jich se spiritismus rozšířil po Americe a odtamtud se dostal do Evropy a také k nám do Čech. Medií jest více druhů. Přednější z nich jsou

media píšící, skrze která duch píše, a media mluvící, skrze která duch mluví. Hlavní ale jsou media, skrze která se zjevují duchové v lidské podobě, neb aspoň jednotlivé údy lidského těla, a media, skrze která konají duchové různé »zázračné kousky,« jako: zvedání stolů a židlí a jiných těžkých věcí se země do výše, když na ně medium položí ruku, pohyb a zvonění zvonků, hudba různých hudebních nástrojů, proniknutí květiny skrze stůl, který měl v sobě malý otvor atd. Tito duchové pověděli prý spiritistům, jak to je na onom světě, dali jim nové náboženství mediánské. Jaké je to?

Náboženství spiritistické.

Když člověk zemře, jde duch jeho na onen svět do své původní vlasti, t. j. do říše duchů. Přejde tu ale na to, jak jest duch dokonalým. Nejnižší třída duchů je mezi námi na zemi. Nesčetné množství duchů prý přebývá v našich městech a vesnicích, a takřka ani nevědí, že zemřeli. Jdou po svém dřívějším zaměstnání a rozkošech, chodí do plesů, divadel, hostinců, jedí a pijí. Milují lidskou společnost, poněvadž je zábava s duchy mrzí. Při tom se jim ale stane, že je lidé, nevidouce jich, ušlapávají, do nich strkají. Mnozí z duchů těch jsou nevzdělaní a neslušní. Opíjejí se a svádějí lidi k opilství, hádají se mezi sebou a způsobují hádky mezi lidmi.

Přicházejí do mediánských schůzí a vyznávají

prostřednicím lásku. Také kradou. Vedou život hřšíšný a prostopášný, jako dokud byli v těle lidském. Aby je ale z jejich nevědomosti a nevzdělanosti vyvedli, vyšší duchové je poučují.

Zemře-li člověk dokonalý, ani jeho duchu není snadno vzdáliti se od svých milých, ač se starší dobří duchové vynasnažují odvrátiti jej ode všeho pozemského. Tak zůstává i dobrý duch více méně dlouhou dobu ve svém starém okolí a účastňuje se neviditelně života svých pozůstalých. Kdyby oni to jen věděli, že dlí duch zemřelého v jejich středu! Oni ale na něho zapomínají, a to jej bolí. V tomto osamocení prý přemýšlí o svém předešlém životě, upadne ve sladký spánek, neviditelné ruce jej zahálí v měkký závoj a unikají s ním daleko, daleko. Konečně pocituje, že pohyb ustál. Závoj s něho padá, a stav podobný snu jej opouští. Otvírá oči a rozhlíží se kolem. Duchové ho obklopují, podávají mu ruce a vítají jej do nebeské vlasti. V této říši duchů je to podobné jako na zemi, jenže je vše krásnější. Jsou tam hory, roviny, řeky, jezera moře, zahrady, vinice. Duchové tam sijí, žnou, jedí, pijí atd. — Jsou tam domy, města. Každý duch si může vybrati obydlí dle chuti. Duch Roberta Hare-a (zemřel v 5 měsících stáří), vypravuje svému otci, že má celou řadu pokojů překrásně vyzdobených malbami, sochami a různými díly uměleckými. Mají tam také pošty, dráhy a jezdí po nich. Přese všechnu tu krásu touží duch navštívití své příbuzné na zemi, neb, ne-

mohl-li za živa cestovati, touží poznati svět se všemi jeho krásami. Nic mu nebrání, aby procestoval svět od severu k jihu, od východu k západu.

Po této pouti odvádí ducha jeho vůdce na místa, kde dlí duchové méně dokonalí. Tito nemají již svou říši tak krásnou, ale přes to jezdí buď poštou neb po dráze, nechce-li se jim právě choditi pěšky. Duch dokonalý na tyto duchy méně dokonalé patří, a nelze vypsati, jaká bída duševní se tam představuje jeho oku! Nastává mu nová práce: méně dokonalé duchy, jak již řečeno, poučovati, aby se stali dokonalejšími, a jak by se stali dokonalejšími. Dokonalejším se však duch nedokonalý a méně dokonalý může státi tím, že vezme na sebe opět tělo, stane se znova člověkem. Není-li pak, když opět zemře, ještě dokonalým, stane se opět člověkem. A tak umírá a rodí se tak dlouho, až jest úplně očištěn a schopen nejvyšší blaženosti.

Než se duch po smrti znova vtělí, vzpomíná na své chyby, které na zemi učinil, pocituje bolest nad tím, že byl špatně živ, a tato bolest je to, čemu se říká peklo. Když pak se již vtělí, tu si přinese na svět s sebou nejen své schopnosti, ale i své chyby a viny, které měl, když byl člověkem před tím. To je prý to, čemu se v Písmě sv. říká dědičný hřích. Vlastně ale ani dědičného hříchu, ani pekla, jak učí Církev katolická, prý není. Dříve ještě, než se duch vtělí, si určí, čím chce na světě býti, zdali mužem nebo ženou. Kdo

byl nedokonalým jako žena, může to zkusiti podruhé jako muž, a naopak. Na svůj předešlý život na světě se vtělení duchové většinou nepamatují. Něco o předešlém životě jim ale mohou pověděti duchové. Tak prý pověděli Donizardu Rivailovi, původci soustavné nauky spiritistické, že byl již dvakrát před tím na světě. Jednou že byl středověkým rytířem a jmenoval se Allan, podruhé pak že se jmenoval Kardek. Do žab a králíků nesmírně zamilované baronce Adelmě opět duchové prý pověděli, že byla dříve již na světě prorokující pannou, že žila v Kolíně a tam jako čarodějnice byla popravena.

I duše zvířecí prý se může vtěliti do člověka, a lidská opět do zvířete. Poslyšme událost, kterou vypravuje časopis českých spiritistů »Život« II. roč. str. 13.: »Dva páni, kteří o prázdninách konali cesty po své vlasti, jednoho dne zbloudili a minulí se cíle pro ten den ustanoveného. Přišli do vesnice, které dříve nikdy neviděli. Jdouce silnicí, vískou vedoucí, okem člověka uvyklého životu v městě prohlíželi stavení obytná a hospodářská. Jeden z pánů se náhle před jedním stavením zastavil.

Po chvíli vyzval svého soudruha, aby s ním vešel do stavení; proč tak učinil, ani neřekl, ani po chvíli říci nemohl. Našed hospodáře, žádal záhadný muž, aby si směl stavení a přístavky jeho podrobně prohlédnouti. Sotva že vstoupili cizinci na dvůr a onen neznámý spatřil psí boudu, vrhl se na zemi a zvolal: »Zde v této boudě žil jsem

před lety jsa psem a slyšel jsem na jméno . . . «
Usedavý pláč následoval slovům více křičeným
než mluveným. Svědci této scény nemálo byli
překvapeni, tím více, ani záhadného počínání si
cizincova naprosto nechápali. Cizinec se opět
vzpřímil, upřeně zadíval se ve tvář hospodářovu,
leč ta byla mu neznámou. Tázal se, neměl-li psa
jménem . . . , a obdržev zápornou odpověď, popošel
a vstoupil na mlat, kde právě mlatci za veselého
hovoru cepy mlátili do zlaté pšenice. — Mezi
mlatci byla stařena . . . Scéna před psí boudou
opakovala se nyní, jakmile cizinec pohlédl ve
vetchou tvář stařeninu: »Ano, tys to byla, ženo
dobrá, která jsi mne jako dívka v letech nejkras-
šího rozkvětu svého mládí s láskou ošetřovala
tehdy, když stářím zmořen očekával jsem jako
věrný hlídač domu, pes . . . , hodinu smrti.« —
Stařenka rozpomínala se a posléz potvrdila, že
před lety dávnými dřívější majitelé hospodářství
skutečně měli psa jménem . . . , jenž sešlostí věku
v boudě na dvoře stojící zemřel . . . Tedy onen
pán byl dříve psem. (Zároveň poznamenati třeba,
že »Život« onu událost opsal ze spiritistického
časopisu německého.) Ba i duše lidská nedo-
statkem utíkání směrem vzhůru může zapadnouti
do zvířete, třeba do psa. (»Život« II. roč. str. 20.)

Spiritistické náboženství a »zázraky« ve světle pravdy.

Dle spiritismu byli všichni proroci Starého

Zákona media. Nejvyšší pak medium prý byl Kristus Pán. Zázraky, které konali, konali pomocí duchů zrovna, jako vynikající media nynější. Ohledně však »zázraků«, které tato media prý konají pomocí duchů, třeba poznamenati.

1. Media štítí se světla a konají sezení potmě neb v pološeru.

2. Media jsou v jednom pokoji sama, a z toho je vstup do místnosti, kde se sezení koná.

3. Mezi jednotlivými »zázraky« musí se hráti neb zpívati; (aby nebylo slyšeti šum tajných prací medií v jejich místnostech).

4. Duchů se nesmí nikdo dotknouti, jinak by to zaplatila media svým zdravím, neb i životem.

5. Přítomní musí nepohnutě ruce držeti na stole tak, aby palec jedné ruky se dotýkal malíku ruky druhé.

Že za takovýchto okolností dá se lecjaký »zázrak« provésti, lze snadno pochopiti. Kterak ale pouze chytrosti postačí k tomu, aby se domnělému »zázraku« přišlo na kloub, a ku př. z domnělého ducha se vyklubal přestrojený pozemšťan, o tom necht' svědčí následující zajištěná polapení.

Všeobecně jest znám polapení amerického media Bastiana arciknížetem Janem a korunním princem Rudolfem. Tento Bastian cestoval po světě a za dobrý peníz citoval ve vysokých kruzích duchy. Činil to, jak již dříve řečeno, za tmy a pak sám byl ve zvláštní místnosti, ze které vedly dvěře před diváky. Na svých cestách přišel

i do Vídně a dával představení před jmenovanými arciknížaty. Tito však již dříve dali upravit mezi pokoji pro Bastiana a pro diváky tajné dveře, které se skrytými šňůrami daly zavřítí.

Bylo představení, duch se zjevil, arciknížata trhli za motouz, dveře se zavřely, — a duch byl chycen. Byl to sám Bastian. Diváci propukli ve smích, ale Bastianovi do smíchu právě nebylo. — Duchy dělal Bastian takto: Jsa v místnosti sobě vykázané o samotě, zul obuv, aby nebylo slyšeti jeho kroků, vyňal (z místa na svém těle, kde by nikdo slušný nehledal) ukrytý u sebe jemný šat napuštěný fosforem, aby zářil, obtočil se jím, vplížil se před diváky, a duch byl hotov. Pomocí různých vousů a různým obkládáním šatu kolem sebe dělal Bastian a mnohá jiná media duchy různé.

V londýnském časopise Light byl uveřejněn dne 16. září 1882 dopis jistého Catlinga, který zde zkráceně podáváme:

Předešlý večer dávala slečna Woodová v mém domě představení. Bylo přítomno 17 mých přátel, většinou spiritistů. Slečna Woodová byla pevně přivázaná k židli; (ovšem opět v oddělené místnosti. Pozn.) Po dvou hodinách vyšla z oné místnosti bíle oděná postava a hned opět se vzdálila. Pak přišla domnělá „Pocha“. (Skrze slečnu Woodovu se totiž zjevoval duch indiánské dívky, zvané Pocha.) Byla bíle ustrojená, hrála na dva malé hudební nástroje, nabídlá jednomu pánovi

cukrovinky, políbila jednu dámu a hovořila několik minut. Tu ale pánové Cade a Chapman uchopili náhle domnělou Pochu a místo malé indiánské dívky, byla to slečna Woodová sama.

Slavné medium Erlington dával představení také v Mnichově. Mezi jiným hráli duchové na harmoniku, které se Erlington, jak tvrdil, ani nedotkl. Účastníkům schůzí se to ale přece nezdálo býti pravdou. Před jednou schůzí načernili u harmoniky klávesnici. Duchové hráli opět, nastala prohlídka rukou, — a Erlington měl prsty začerněné, nevěda ani jak.

Takové případy, jichž by se dalo uvésti velmi mnoho, nepředpojatého člověka takřka nutí, aby si učinil o spiritismu úsudek, že je to švindl. Tento úsudek pak podporují ještě jiné okolnosti. Skutečný duch musil by míti také mnohem větší vědomosti ve vědě a jiných věcech, nežli my lidé. Duchové ale nepovědí v tomto ohledu nic nového. Stal se ku př. případ vraždy, a vrah nemohl býti vypátrán. Byli tázáni duchové, kdo je vrahem, a ti nevěděli také. Proč aspoň svým příbuzným nepomohou z nouze? Jsou pak také celé továrny na přístroje ku konání »zázraků«, které od mnohých bývají připisovány duchům.

Je-li ale citování duchů švindl, pak lehce budeme věděti, co souditi o náboženství, které prý duchové přinesli. Nemůžeme souditi jinak, než že je to také švindl. A řekněme to hned, je to švindl spáchaný svobodnými zednáři, největ-

šími nepřáteli Církve katolické, kteří jednak šíří nevěru, jednak ale, vědouce, že náboženství většiny lidí ze srdce vyrvati nelze, šíří náboženství spiritistické, které slepili z různých náboženství pohanských, přimísených do náboženství křesťanského. V popředí spiritismu také stojí zjevní i tajní zednáři. Náboženství svému říkají spiritistické očištěné křesťanství, zrovna jako již činili všichni bludaři a nevěrci, kteří proti Církvi katolické vystoupili. I ti chtěli náboženství katolické očišťovati, ale jak?! Ostatně pravda může být jen jedna, a náboženství pravé také jen jedno. Tu ale třeba pouze poněkud studovati náboženství spiritistické. Co tu rozdílů! Kolik časopisů jejich, ba kolik spiritistů, tolik náboženství. Každý si je dělá dle svého. Spiritisté sami přiznávají, že duchové lhou a že jim nelze věřit. Náboženství pak, které prý ti duchové pověděli, by mělo být pravé??

Jací duchové by se spiritistům mohli zjevit.

Na víře v duchy není nic nemožného. Duchové skutečně jsou a zjevit se mohou. Mohou se zjevit duchové dobří, mohou se zjevit duchové zlí.

Jak z Písma sv. víme, obrátil se Saul k čarodějnici do Endoru, aby mu citovala ducha Samuelova. Samuel se mu také skutečně zjevil, ale ještě dříve, než jej počala čarodějnice citovati, tedy ne na její zavolání. Duch Samuelův zjevil

se z dopuštění Božího, aby káral krále Saula. Podobně může Bůh i nyní v dobrotivosti své připustiti, by duše zemřelých lidem prospěly, jak o tom svědčí následující událost, která se stala před nedávnými lety ve vesnici L. u Turnova. Rolník H. jel na pole. Brzy přijel domů celý ztrnulý, lehl do postele a žádal manželku, aby poslala pro pana faráře, by ho zaopatřil sv. svátostmi. Manželka se divila, co se děje a nechtěla poslechnouti. Když ale manžel stál na svém a pověděl, co se mu přihodilo, učinila tak. Přišel duchovní správce, a rolník i jemu vypravoval: Když jsem jel na pole, najednou stáli přede mnou v Pánu zesnulí otec a matka a povídali mi: »Připrav se, musíš jíti za námi.« Rolník také skutečně ještě téhož dne zemřel. Bůh mu dal skrze rodiče pokyn smrti.

Že pak mohou duchové zlí na světě své rejdy tropiti, o tom poučuje nás dostatečně Písmo sv. Dábel začal svoje dílo již v ráji a od té doby v něm neustal. Jak často měl se zlými duchy co činiti Kristus Pán!

Nuže, jsou li to skuteční duchové, které spiritisté citují, jací to jsou duchové?

Kristus Pán konal zázraky k dobru člověčenstva. On pro lačné množil chléb, uzdravoval nemocné, křísil mrtvé. Duchové spiritističtí však svými »zázraky« pouze lidi baví, ale nikdy jim neprospívají. Naopak jest zjištěno, a mohli jsme se o tom dočísti v novinách, kterak i mnohý ze spiritismu se zbláznil. Duchové spiritističtí, jak

již řečeno lhou, opíjejí se, smilní, kradou. Dobří duchové v Písmě sv. přicházejí na svět hlásat chválu a dobrotivost Boží, nikdy ale konati všelijaké kejkle, jako duchové spiritističtí. Něco takového nemohou konati nikdy duchové dobří, nýbrž pouze zlí. Slyšme pak ještě úsudek prostého pozorovatele spiritismu, jenž, vida hříšný život mnohých medií, si položil otázku: »Jací duchové do takových medií půjdou?« Závěr jeho byl, že dobří nikdy.

Spiritisté sice ukazují na spořádaný život mnohých svých vyznavačů jako na důvod, že nejsou ve spojení se zlými duchy. Důvod tento však jest lichý. Kristus Pán založil jedinou pravou Církev. Kdo pak pravost její může poznati, ale poznati nechce, — a to platí o spiritistech, — již není s Kristem, ale proti Kristu, a je v nebezpečí věčného zavržení. Nestačí již to ďáblovi? Kdyby se ukázal v pravém světle, kdo by se k němu přidal? On ví, že nikdo, a proto vystupuje v rouše beránčím, ale uvnitř jest vlk hltavý, hledající koho by pohltil. Již v ráji, když chtěl svésti Evu, skryl se v hada. On se dovede zapřít, bude i chváliti Krista, jak se o tom dovídáme z Písma sv., bude kázati pokání, jen když pod rouškou ctnosti tím více obětí získá.

Schůze spiritistické na našem venkově.

Ostatně, schůze spiritistů našich hor, a jinde tomu bude také tak, ukazují, jak jsou vzdáleni

všeho spojení s duchy. Duchy mají stále na jazyku, ale aby se jim také nějaký duch zjevil, na to, jak říkají, nemají vhodná media. My bychom ale mohli říci: »Dovední podvodníci, jako byli ti, které jsme dříve uvedli, se tak hned nerodí.« Spiritisté se sejdou, modlí se naučené modlitby, zpívají naučené písně, ač se jejich časopisu »Život« něco takového na Církvi katolické nelíbí. Pak mají své proslovy, totiž duch prý z media mluví. Co ale medium mluví, to najdete buď v biblické dějepřavě neb v bibli, neb jinde, zvláště v jejich časopise. Dělalí také media písíci, ale jak?! Zde jeden skutečný případ: V jedné schůzi ve vesnici N., sedlo medium ke stolu, dalo ruku na oči, trochu je obrátilo v sloup, a psalo. Psalo o vrahovi, který před docela krátkým časem dokonal život svůj v Kartousích. Případ ten byl každému znám. Přítomní spiritisté však mezi čtením s velikým údivem volali: »Zrovna tak to bylo, jak to je psáno.« Ku konci stolu ale byla slova psána přes sebe, že jich nebylo lze přečísti. A co se stalo? Medium, když skrze ně duch píše, samo prý ani neví, co píše. V dotčeném případě však medium, ač na písmo ani nepohlédlo, ostatní, co nebylo lze přečísti, dopovědělo.

Zajímavo je rovněž mluvíti s upřímným spiritistou. Bude třebaš vypravovati, kterak v poslední schůzi ženské medium, ač se nějaké cizí řeči nikdy neučilo, mluvilo tak, že tomu ani jeden z přítomných spiritistů nerozuměl. Bude vypravovati o sjezdu v Král. Dvoře, kterak nejprve

mluvili »ti redaktoři«, a to že bylo příliš učené. Pak, že se ale něco stalo, co si nedovede vyložit. Vystoupilo medium, vstoupil do něho duch a začal skrze ně mluvit. Přítomný politický úředník to ale zakázal, a duch, — který si přece nedá od nikoho poroučeti, — mluvit přestal.

Jaká dobromyslnost, jaká lehkomyšlnost! Věru, nestranný pozorovatel shrne úsudek svůj o našich spiritistech v to, že dá za pravdu Antalu Staškovi, výbornému znalci horského lidu, když je nazval: »Blouznivci našich hor«.

Ročník VIII.

Cena 2 kr.

Čís. 16.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 36 kr.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Zrcadlo socialně-demokratické strany.

Sestavil J. Katolický.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1898.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Slovo úvodní.

Přítomný spisek, sestavený z novinářských zpráv, má pouze ten účel, aby čtenáři podal jen nepatrný pohled na čisté hospodářství sociálně-demokratické strany. Pravím zúmyslně nepatrný, neboť dělnictvo naše katolické, jsouc velmi dobře zpravováno o pravém účelu šíření se učení sociálně-demokratického, dostatečný dovede učiniti s o b ě posudek, kam přivádí socialismus promíšený neláskou k Bohu, k vlasti a k národu. Jsme daleci toho, násilně vtloukati někomu přesvědčení, tím méně politické, ale to za svoji povinnost pokládáme, v čas varovati před nerozvážným krokem, vynuceným paličskou řečí, prázdnými sliby a vším tím, čeho sežidovštělá sociální demokracie se chápe, aby ne těm ubohým, ale sama sobě vystlala teplé hnízdečko.

O to nám jde, aby náš dělnický a pracující lid nebyl vyssáván povaleči a zahaleči, kteří jen z něho pohodlně žijí a práci vychvalují, sami se jí štítí.

Nesčetněkrát bylo dokázáno, že jen kapsy a mozoly nejchudšího dělného lidu udržují celou socialně-demokratickou stranu, všechny předáky, kteří za veliké peníze, vynucené takřka z kapes ubožáků za bezcenné plátky, brožury a různé jiné partiky, sami dobře se mají, mezi tím, co ti, již poslední krejcar jim obětují, zmírají hladem.

Nežádáme ničeho u lidu svého, jen vlastní poznání; poznání pravdy, pravé, skutečné a nezfalšované pravdy, tak ryzí, jak dovede ji povědět člověk vychovaný v duchu náboženském, s láskou k Bohu, k vlasti a ke všemu spravedlivému v srdci svém. A docílíme-li toho, abychom lidu svému — o tom nepochybujeme — vštípili jen svatou pravdu a pravé poznání, pak podryli jsme základy socialní demokracie, a pak dílo naše směřující k zachráně nejčtetnější části našeho národa, bude skončeno, vystavěno byvši na nejpevnějším, nerozbořitelném základě, jaký skýtá pravá láska k lidu hnětenému, víra neoblomná v zdárný úspěch a pevná naděje, že nedaleká je doba, kdy ne hlavy nejvyšší, ale nejnižší poznají, že ve společnosti lidské nad základ náboženský pevnějšího, neoblomnějšího a bezpečnějšího není.

~~~~~

I.

K zápasu o denní chléb.

Společenské poměry, pokud jde o bohatství a chudobu, vyvíjejí se samy sebou a mívají původ buď zaviněný (eventuelně připravovaný) nebo nezaviněný (náhlý). Právě tak, jako boháč sklesne na chudáka, právě tak chudý z bídy dovede se vyšinouti. — Pravda, říkává se, že boháč spíše zchudne, než chudý zbohatne, ale pozorujeme-li přísně dnešní poměry, sotva bychom dali oněm slovům za pravdu. Lid nechudne, není-li sám ochuzován a řídí-li se tím, co čerpáti má z nauky Kristovy. Ona zajisté dovede vychovati lidi spokojené, nezávidějící **cizí** majetek a po něm také **netoužící**. Ale odhalovati nejchoulostivější stránky lidského života, jitřiti zasazené rány, netěšiti tam, kde zármutek a bol, nepomáhati tam, kde bída a nouze, ale naopak, vyrvati poslední groš z kapsy, poslední suchou skývu chleba, a ve všem viděti jen vlastní svůj prospěch bez ohledu na svého bližního, není schopna než — socialní demokracie.

A mnohý snad namítne: Pravda; ale kdyby strana ta skutečně nehájila zájmů proletariatu, kdyby nebojovala za jeho práva a lepší bytí, nebyla by se tak rozmohla a nebyla by se rozšířila do všech kast dělnických; ba ona našla i půdu v naší inteligenci.

Rovněž pravda. Dnes nikdo by neupřel, že socialně-demokratická strana našla u nás dobrou

půdu, ale zároveň neupře, že ona jest z miji vychovanou na českých prsou a odkojena a živena českým dechem. Teprve v poslední době, kdy připravovatelé půdy prohlédli, jakou si vychovali stranu, když viděli, že dnes schopna jest odporu proti danému kommandu, nezbylo, než potříti ji nadobro. A celý ten boj před tím, z vlastního popudu vedla proti straně socialně-demokratické jen naše strana katolická, poněvadž ona byla **první**, jež strhla pláštík, jímž skrývala svoji dravou a dělnému lidu nebezpečnou povahu.

Ano, strana katolická to byla, jež první postavila se proti hordám socialistickým, ona byla první, která, seč síly její stačily a bez pomoci jiných odrážela útoky zfanatisovaných vůdců sociální demokracie a teprve v poslední době, kdy poznáno bylo nebezpečí, jež strana ta strojí národnímu našemu životu, bojuje se vesměs proti této hydře pravé vzdělanosti, ale jen se stránky národní a nikoliv se stránky náboženské, čímž boj jest jednostranný. Toť ovšem nevděk! Strana naše bojovala proti socialnímu demokratismu bojem úplným nevyklučujíc ani národnost, ani náboženství a dnes, z oněch bojovníků, jež z tohoto boje kus urvali, otázku národnosti, vyvstali — nepřátelé. Lhostejno nám!

Proti každému nepříteli sebe mocnějšimu, sebe lstivějšimu, naše strana byla, jest a bude dosti silnou; silnou proto, že v dělnických těch massách nehledá svého blaha, ale blaha těch,

kdož shromažďují se kolem jejího praporu, silnou proto, že netěží, aby sama měla, ale aby měli ti, kdo v řadách její bojují za práva a svobodu lidu úpícího pod jařmem sežidovštělé internacionální demokracie a onen prapor s křížem a sv. Václavem, kolem něhož dnes kupí se šiky našich věrných, vítězně se rozvine a vítězství naše přinese spásu všem, jež pevně a věrně stojí na zásadách nábožensko-národních!

II.

Podávajícе svému čtenářstvu v tomto oddílu některé zprávy o tom, co tvoří pozadí celého socialně-demokratického hnutí, připomínáme, že několik těch paběrek sesbíraných i z časopisů, jež stranu socialně demokratickou dříve hýčkaly, není všechno, co vůdcové socínské strany za zády dělnictva jimi svedeného provedli, neboť mnoho zajisté utajeno bylo před veřejností, a my s tím, co podařilo se nám sebrati, můžeme býti spokojeni a to tím spíše, že strana socialně demokratická naší straně katolické nemůže a nedokázala ani nejmenší porušení toho, k čemu vedeme ty, kteří naší péči se svěřili. Ruce naše jsou čisté a nám poklad duševní daleko dražší, nežli statky vezdejší, které šírá rez a zloději kradou.

Socialní demokraté a náboženství.

»Na poli náboženském chceme bezbožectví!« řekl Bebel v říšském sněmu r. 1872 a po druhé r. 1881.

Vollman ve sněmovně bavorské dne 20. února 1880 řekl: «Socialisté jsou nepřátely náboženství».

»Socialní Demokrat« (č. 31 r. 1880) napsal: »Jest povinností každého (sic!) občana šířiti nezabožství a učení Darwinovo, že jsme zvířaty.«

Občan Steiner napsal v «Social. Demokratu» 2. listopadu 1894: »Socialní demokracie pracuje k naturalismu a tudíž k nevěrectví. Tím se žádný socialní demokrat netajil a netají, my to víme všichni, a ví to celý svět.«

Žid Berner, jeden z vůdců socialní demokracie, pravil dne 10. ledna 1887 na schůzi v Bystřici u Olomouce: »Musím říci, že my socialní demokraté popíráme Boha . . .«

»Jména socialisty nezasluhuje, kdo není atheistou a sám ze všech sil o rozšíření bezbožectví se nestará.« (R. Todt — Der radikale deutsche Socialismus str. 76.)

»Jestliže náboženství zakládá se na víře v mimozemské a nadzemské bytosti a síle, pak jest demokracie beze všeho náboženství.« (Dietzgen, Die Religion der Socialdemokratie.)

Socialní demokracie jest proti náboženství vůbec. proti katolickému náboženství ale zvlášť.

Bebel píše, že prý »Pavla u vyšším stupni možno považovati za zakladatele křesťanství jako samého Krista.« (Bebel — Žena str. 47.)

»Budoucnost musí náležeti bezbožectví . . . Jediné v něm jest spása lidstva . . .« tak píše předák socialně-demokratický Liebknecht. (Volksstaat čís. 103 z roku 1873.)

Dietzgen ve spise »Die Religion der Socialdemokratie« str. 27 píše: »Na cestě stojí kříž s nápisem: Sv. Maria oroduj za nás! Tu zračí se bezměrná pokora křesťanská v celé její bídáckosti. Chceme býti účinní odpůrci ponížené — blažené poddajnosti.«

V knize »Žena v minulosti, přítomnosti a budoucnosti« opovažuje se Bebel nestydatě psáti o Rodičce Boží: »Církev katolická zavedši kultus marianský, počínala si velmi chytře; zavedla jej totiž na místě dřívějšího uctívání bohyň, jež u všech národů, u nichž křesťanství se rozšířilo, bylo obyčejem. Marie nastoupila místo Kybely, Mility, Afrodity, Venuše, Ceres atd. národů jižních, na místo Freie, Friggy národů germánských, Živy, Vesny — u národů slovanských; ona byla jen křesťansko-duchovně zidealisována « (Vydání české, str. 51.)

Socialní demokracii jest člověk toliko myslícím zvířetem a nic více.

Rozdíl mezi člověkem a zvířetem jest ten, píše Bebel, že člověka možno nazvati myslícím zvířetem, zvíře ale nikdy není myslícím člověkem.« (Bebel »Žena v minulosti, přítomnosti a budoucnosti str. 252. - český překlad.)

Člověk původně prý žil na stromech.

»Nejnižší stupeň divoštví jest prý dětstvím člověčenstva, v němž ono částečně na stromech žijíc, živí se hlavně ovocem a kořínky.« (Bebel »Žena« str. 11.)

»Prvopočáteční člověk žil prý ve stavu největší divokosti« a tento stav m^usil býti prý stavem nejblaženějším, jakého se kdy člověku dostalo. Že tento divoký stav blažil, nenajdeme prý sice důkazu již mezi lidmi, ale za to najdeme jej ještě u divokých zvířat, která posud žádné civilisaci od svého prvopočátku nepodlehla.« (Červánky r. 1895. str. 6.)

»Býti potomkem nejchytřejšího zvířete, jakým jest opice, jest prý přece jen pravdě podobnějším a důstojnějším, než býti potomkem hliněného panáka.« (Červánky z r. 1895. str. 102.)

»Svědění není prý něco vrozeného, ale toliko výsledkem panujících zvyků, naučení se rozpoznávání dobra a zla.« (Červánky z r. 1895. str. 69.)

Že socialisté skutečně náboženství za věc soukromou — jak obyčejně plácají — nepovažují, svědčí socialně-demokratický list »Vooruit«, který napsal: Ode dneška počínajíc, zvou se do naší redakce rodičové, kteří chtějí, aby se jejich dítkám podávalo přijímání po způsobu socialistickém.

Tento způsob jest vlastně zneuctění nejsvětější Svátosti oltářní, ale přece z toho zřejmo, je-li vůbec náboženství socialistům lhostejno! —

Socialní demokraté a militarismus.

Dne 5. října 1896 rokovalo 250 socialistických delegátů o militarismu. Straně socialistické bylo vyčítáno, že vede malou opozici proti vojenským požadavkům. Poslanec Schippel hájil

stranu, že ona za války na sebe nemůže vzít zodpovědnost, kdyby vojsko mělo špatné zbraně. Poslanec Auer se ho ujímal, že stejně smýšlejí Bebel a Liebknecht a doložil. Když němečtí dělníci potáhnou do války, musí sociální demokraté si přát, aby zvítězili — — kdyby na příklad Rusko dostalo zálusk napadnout Německo, my sociální demokraté byli bychom nuceni hlasovati pro válku.

Národnost.

Nejdřív přijde sociální demokracie a pak teprve národnost. V případě potřeby musí i národnost ustoupiti. Bebel.

»Národnost není mi ničím;
národnost jest jenom slupkou,
kterou můžeme odhoditi.«

J. Houser.

V Mladé Boleslavi dělník jakýs, člen tamějšího socialistického spolku, když slyšel zpívati »Kde domov můj« hulákal při slovech »země česká, domov můj«: »Nechte si svou českou zemi a scípňte v ní!«

Socialisté mezi sebou.

»Služné« sociálně-demokratických předákův: dr. Adler (žid) 2500 zl., Schuhmeier 3500 zl., Skaret 1300 zl., Němec 1300 zl., Bretschneider 1300 zl., Radimský 1300 zl., Brod 1500 zl., Reu-

mann 2600 zl., Ausobský 1400 zl., Popp 1300 zl., Hofer 1040 zl. a Dvořáková-Poppová 1400 zl. ročně cestovních diet a »zvláštních« jiných příjmů.

Telefonická ajvajakancelář oznamuje nám z Vídně, že Petr Cingr byl vydán immunitním výborem zemskému soudu v Moravské Ostravě, který jej stihá pro veliké podvody a zpronevěření, jichž se dopustil v pokladnách soc.-demokratické strany.*

Obrana práce 29./10. 97 č. 1.

Socialistické hospodaření v okresní nemocenské pokladně. Po Bernerovi a Cingrovi na řadu přišel socialně-demokratický poslanec Z. Tento chlapík byl v letech 1895—96 správcem okresní nemocenské pokladny v Teplícih a za tu dobu, jak úředník Marischler zjistil, zmizelo z účtu pokladny **1200 zl.** Teplické listy uveřejnily veřejný list proti Z. a jeho hospodářství s penězi chudých a nemocných lidí — ale Z. mlčí jako zařezaný. Jisté listy prohlásily, e Z. nevyzná se v knihách účetních. To, myslíme, socialistickým předákům nevadí, lépe by jim slušelo vyznati se mezi cizími a vlastními penězi.

Dne 14. září stál před soudem v Poznani socialistický vůdce Henzig, jsa obžalován, že znásilnil svoji patnáctiletou dceru.

Za poslední stávky tesařské vyzývalo »Právo Lidu« kde koho, aby stávkoval, že dostane podporu. Mnozí a mnozí dali se zbalamutit a následek toho byl, že domácí pán ve Vršovicích dal vystěhovati stávkujícího tesaře na ulici, pro-

tože neměl na činži. A soudruzi? — Ti klidně popíjeli a «dělali» stávkou dál!

»Jihočeské Listy« přinášejíce zprávu o nepořádcích v nemocenské pokladně Budějovické, psaly následovně: Jest pravda, že nemocenská pokladna má několik tisíc pohledávek, ale zároveň jest známo z předešlých revisí, že pohledávky ty jsou nedobytny. Není ale známo, zdali i ti, již mají u pokladny své pohledávky, složili také své účty.

Pozoruhodné jest, že pokladna dluhuje největší obnoy českým věřitelům, ale socialistické tiskárně, kde objednává veškeré tiskopisy atp. **nedluhuje ani krejcaru**. Připomínáme tolik ještě, že, když správu pokladny převzali socialní demokraté, měla 11.000 zl jmění, které jsou dnes pryč, ale za to je tu 6000 zl. dluhů a snad nyní uvěří každý, že socialisté mluvili pravdu, hlásajíce o volbách, že nechtějí shromažďovati kapitál.

Otec socialistického poslance Hybeše živil se žebrotou, ač »občan« syn žije velice dobře. Nedávno — tak psal »Budivoj« — starý Hybeš, o něhož ušlechtilý syn naprosto se nestaral a k němuž nehlásil se ani při smrti, zemřel a sice, jak se mluvilo, vysílením z hladu jako obět socialní lásky svého »občana« syna.

Hlas Národa z 14. června 1898 napsal: »Neblahá, svým průběhem i výsledkem pro dělnictvo nešťastná stávka tesařská způsobila mezi

dělnictvem mnoho bídy, ba vyžádala si i život živitele četné rodiny tesařského dělníka Josefa Vedrala. Okolnosti, za kterých tento nešťastník zemřel, jsou však nejen tragické, ale i charakteristické, ilustrující úžasnou nesvědomitost a lehkomyšlnost, s jakou dělníci vháněni jsou do stávek a pak ponecháni největší bídě. Po vypuknutí stávky Jos. Vedral s ostatními dělníky nejen nepracoval, ale na výslovný rozkaz aranžérů stávky prováděl kontrolu na tak zvané stávkokaze. Každý by očekával, že byl za to také odměněn a že když do stávky byl vehnán, byl také odškodněn. Za celý ten čas ale dostal pouze 7 zl. 60 kr., které ovšem k uživení rodiny o 8 dětech nestačily. Nebožák přes to sloužil svědomitě aranžérům stávky, až konečně v pravém slova smyslu hladem a vysílením stížen byl těžkou nemocí, tak že dopraven býti musil do nemocnice milosrdných bratří, kdež v neděli také zemřel. Bratr pozůstalé vdovy p. Josef Horáček odebral se včera do redakce »Práva Lidu«, kdež poukázal zcela slušně na to, kterak zesnulý ve službách strany nedostatečně podporován zahynul, i tázal se, nebyla-li by rodině zesnulého ze stávkového fondu udělena malá podpora. Pochodil však špatně. — Dopis líčí dále podrobně způsob nevlídného přijetí žádosti přednesené.

Doslov.

U všech politických stran pozorujeme jich vznik, rozvoj a ponenáhly úpadek. Strana politická rodí se k životu na troskách strany druhé anebo jest jejím odnožím, však má-li býti stranou skutečně politickou, s kterou za daných poměrů mělo by se počítati, musí pojmouti v sebe část národa z něhož vychází, musí vyložiti svůj program, své cíle, jakož i prostředky, které ji uskutečnění její požadavků pomáhati mají, zkrátka musí sama sebe uvéstí k platnosti.

V době, kdy v našem národě rodí se politické barvy v nejrůznějších odstínech, nebude od místa, naznačíme-li stručně prostředky — tak zvanou drobnou práci — nejmladších z politických stran českých, strany to socialně demokratické, ne proto, že bychom snad chtěli vyvraceti tendence i oslabovati její snahy, jen proto tak učiníme, abychom poukázali na prostředky a způsob, kterým vyrábějí se »veliké« strany politické a současně pěstují se dvojaké charaktery, základy to nynější socialní demokracie, jež pod rouškou volnosti, svobody a vzájemného sbratření, místo blahobytu na zemi, rozsévá jen símě rozporů, aby z nich těžila a několika svým předákům bezedné naplnila kapsy, za mozoly svých stoupenců. Jak ostatně původní nauka Marxova se rozpadla, a jak četné strany socialně demokratické o ní se rozdělily, vysvítá z toho, že akademie Pařížská vypsalá cenu za vypočtení všech politických od-

stínů učení Marxova spolu s vylíčením jich tendence*), jež u všech jediný má požadavek — peníze. Vyčítáno-li kapitalistům, že tyjí z mozolů dělnictva, stokráte pádnější výtku přísluší červeným synům Marxovým, kteří nevedou dělnictvo k blahobytu, ale sami sedají za plnými stoly, kdežto dělník, socialista tělem i duší, nesmí a nemůže se nasytiti drobty, jež padají se stolů všemožných vůdců, jichž nenasytnost neznajíc mezí, stále větší a větší požadavky klade, aby došla **svého** cíle, nikoliv pak cíle, kterým oslňuje a blýská se dělnému lidu.

Na dělnictvo naše nalíčena past, zrobená z německé učenosti Karlem Marxem, a hle, než se kdo nadál, past sklapla: dělnictvo české přivábeno bylo do tábora německé socialní demokracie, rozšiřovalo **německé** nauky, krátce podporovalo **německo-židovskou** alianci a tím na sebe upletlo bič, jehož šlehy již dávno pocítilo.

A nyní ty, český dělníku, sud sám. Než odvážíš se ke kroku, uvažuj všechno bedlivě, popozoruj jak s tebou by se jednalo, a jak jedná se za tvými zády, uvaž, že jediná jen vede cesta ku spáse, a na tu tebe volá **naše strana katolická — křesťansko-socialní**.

---

*) Srovnej: L. Say, Contre le socialisme. Paříž 1896.

Ročník VIII.

Cena 2 kr.

Číslo 17.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 36 kr.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Upomínka na císařovnu a královnu Elišku.

Píše **Konstantin Volařík.**

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1898.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

„Tehda ještě však doma, matko,
byla's mezi námi; ačkoliv již mrtvou,
tvé děti líbaly tě!

V černý pak jsi rubáš oděna byla,
kříž do rukou ti, ač ztuhlých, byl
dán; toť tvoje heslo bylo.

Tak leželas na marách, a sirotci
u rakve klečíce, nárek vedli, že
by skály se rozplakaly.“

Celá Austrie těšila se s dětinnou radostí na den druhého prosince, by mohla se ve sváteční roucho přiodíti a ve svém srdci plesati, že Bůh zachoval nám dobrého, milého mocnáře našeho po trapných padesáte let.

Padesáte let vládne nám náš milený mocnář. Půl století pevně třímal otěže vlády nad Rakouskem.

Ano, před padesáti lety v Olomouci tam klečel před dobrým strýcem svým, který mu žehnaje odevzdával vládu. Tam byl mladíkem plným bujaré síly, plný nadšení pro dobré působení, plný předsevzetí a z milých očí jeho sálal plamen životní energie. Nastoupil trůn a ujal se vlády nad milenými svými.

Nebyl jen vládcem, ale otcem, nerozkazoval, ale přál sobě, by národové pod jeho mocným žezlem byli svorní a takto spojenými silami po-

mohli hlásati jméno a slávu Austrie i za hranice Evropy.

Úkolu svému náš mocnář dostál a dostává. Hospodin popřál nám Ho, sílil Jej a podporoval Jej.

Ačkoliv bylo našemu dobrému panovníku mnoho prodělati, přece vytrval a Bůh Jej padesáte let sílil.

Doba padesáte let se sice lehce vysloví, ale trvá to přece padesáte let, — než se prožije! A co člověk zažije za těch padesáte let a což teprve bylo zažítí našemu milenému mocnáři!

Již není více mladíkem, nýbrž starcem, — starcem vždy dobrým, laskavým, šlechetným a svých povinností dbalým. Však co u něho nestaralo, jest to Jeho zlaté, šlechetné srdce, které mocně buší láskou pro své poddané. Ano, toto šlechetné srdce, které s národem cítí, které se pro národ až do úpadu stará a obětuje, to musilo mnoho a mnoho přetrpěti. Za vlády Jeho padesátileté bylo mu mnoho prodělati. Zažil mnoho šťastných a blažených okamžiků, ale i mnoho trpkých a bolných chvil — On — který s národem cítil a cítí.

Nejšťastnější a nejblaženější doba Jeho panování snad jest, kdy k oltáři vedl sobě družku, družku milenou, choť urozenou, princeznu bavorskou Elišku.

S Ní dělil a sdílel pak trudy a svízele těžkých povinností vladařských. Radoval-li se národ, radovali se společně, a truchlil-li národ, truchlili společně.

Však Oba společně více trapných okamžiků přestáli, nežli blažených chvil.

Jak krvácela jim srdce roku 1859 nad válkou Sardinskou?

Jak bolestně Obou dotekla se zpráva, že chrabří a udatní vojínové, kteří jmění, krev i životy nasazovali za císaře a vlast svou v nešťastné bitvě u Králové Hradce, leží přemoženi a porubáni.

Rána za ranou následovala a mysli se, že zlý osud nedá dočkat se pokojné chvíle trpící Austrii.

Sotva jedna bolest v zapomenutí přešla, rozryla nová rána šlechetná srdce Obou. Dne 19. června zastřelen byl roku 1867 šlechetný muž, arcivévoda Rakouský, Maxmilian jako císař mexický.

Hrozná rána tato zarmoutila Oba a urozená choť císaře Maxmiliána nad ztrátou manžela svého sešilela, a tak opět zachmuřila se hladina života panujících manželů.

Bůh dopustí, avšak neopustí. Když ale roznesla se zvěst, že korunní princ Rudolf je mrtev, mysli se, že teď dotrpí to šlechetné srdce dobré matky naší, panovnice naší, Elišky.

Krutý osud, nelítostná Morana vyrvala Jim syna — nám vládce.

Oba trpce zkoušení manželé císařští srdnatě nesli ztrátu tuto.

Postav se ty, matko Slovače, k smrtelné posteli svého jediného syna a snadno můžeš si

představiti broznou bolest mateřskou. Bůh dopustil, ale neopustil.

Churavá císařovna hledala zdraví a klid v teplých, cizích krajinách.

Myslilo se, že aspoň podzim panování císařských manželů bude příjemný beze všech pohrom a beze všech bolných ran.

Avšak ani teď ve stáří ušetřen nebyl náš milovaný panovník ničím.

Dne 10. září o poledních hodinách roznesla se děsná zpráva po celé říši, že dobré matky naší, císařovny Elišky, není více mezi živými!

Elektrická jiskra v telegrafickém přístroji roznesla tuto bolnou a hroznou zprávu do širých končin Austrie. Žádný nechtěl tomu věřiti. Jeden druhého tázal se, zdali tomu tak? Ano, pravdou to bylo, že naše dobrá matka a císařovna Eliška úkladně zavražděna byla rukou mrzkého tvora — rukou anarchisty. A proč, táže se každý věrný Rakušan? Vrah sám neví, proč vyvolil sobě tuto nevinnou paní za oběť anarchistického fanatismu. Ta dobrá paní, která jen hleděla dobro poddaným prokazovati, ta stala se obětí bídného vraha. Její dobré srdce, které jenom pro poddané mocně bušilo, to — probodeno. Každý zachvěl se při zprávě této a pláč rozléhal so po celé říši. Ano, i červenobílá orlice milé Moravěnky zaslzela nad ztrátou své dobroditelky — své matky.

Jakým bolem a žalem sklíčen byl trpce zkoušený vladař při zprávě této, nedovedeme si

ani představití. Nechtěl ani v prvních okamžicích tomu věřiti, že by ruka úkladného vraha mohla prokláti toto zlaté srdce nevinné a tak dobré paní.

Bídny čin rukou vrahovou vykonán a při zprávě o něm maně zafala se pěst věrných sirotků Slovače, a mnohý Slovák vyslovil přání: »Kéž bych ho, toho vraha dostal ve své svalnaté paže!«

Jak bolno nám všem při vzpomínce, že naše dobrá císařovna zavražděna anarchistou a my zůstali — sirotci.

Kdo byl vrah a proč tak učinil?

Vrah byl anarchistou. Anarchisté neuznávají ani Pána na nebi, tím méně chtějí znáti pána na zemi. Oni přičí se zákonům božským a světským a hlásají svobodu, svobodu neobmezenou, aby každý mohl dělati, co by chtěl, a žádný aby jim v tom nezabraňoval. V Boha nevěří a sebe považují jako zplození přírody, říkajíce, že člověk jest přírodou zplozený, nejdokonalejší tvor bez duše, který pouze mluví a myslí. Vrah prý se smrti nebojí, ovšem on nevěří v posmrtný život a tu nemá se čeho báti, neboť smrtí ničehož neztratí.

Kdo byl zakladatelem anarchismu? Ten, který řekl první »Není Boha«, ten byl původcem anarchismu.

»Blázen řekl v srdci svém, není Boha,« dí Písmo svaté. Jsou příklady dějepisně dokázané, jak daleko dospěl národ takový, který Boha zavrhl, po zákonech božských nohama šlapal a prů-

chod dával jenom svým vášním, svým tužbám hříšným, neohlížeje se na nikoho. Tam krev a počet nevinných obětí volal k Bohu o pomstu. Jakých hrůz dopouští se takový národ, který Boha zavrhl! Hospodin dopustí, odvrátí Svoji božskou ruku a nechá jednati člověka, který pak jenom jméno člověka nese, ale dopouští se hrozných skutků.

Jeden dějepisec praví: »Dokud národ pevně v Boha věří, víru skutky ukazuje, ten národ zkvétá a Bůh mu žehná.«

Příklady z Písma svatého jsou nám nejlepšími doklady, jak Bůh žehná tam, kde se v Něj věří, Jemu se klaní, Ho prosí a k Němu se utíká a jak odvracuje Svoji tvář a pomoc, kde milován není.

Anarchisté Boha nemilují, oni Ho neuznávají za vládce všehomíra, neposlouchají Jeho svatých zákonů a chtějí úplně ten poměr mezi Bohem a člověkem zrušiti a sami sebe nad sebou za pána postaviti. Oni mají své zásady, doufají prý, kdyby člověk uposlechl, zřekl se Boha a žil dle vůle přírody, že by člověčenstvu rozpučela nová šťastná doba života.

Již prostředky, jakých se uchopují, by zásadám svým průchod dali, jsou hrozné, člověka nedůstojné a před Tváří Páně mrzké.

Oni přes mrtvoly korunovaných hlav a předních v říši chtějí vztyčiti prapor učení jejich a zásadám jejich, chtějí odstraniti světské vrch-

nosti, by tyto zásady mohly bujetí, klíčiti a se rozmáhati. Ano, ale jaká by to byla asi žeň?

Krvavým písmem v dějinách zaznamenány jsou dějiny národa, který Boha se zřekl, kněze popravoval, chrámy pustošil, oltáře bořil a na místo, kde stál stánek s Nejsvětějším, postavena socha »Rozumu«. Jak daleko to vedlo, kdo dějiny zná — ví. Což nejsou příklady, které nám dosvědčují, jakých prostředků chápou se anarchisté, by zásady svoje provedli?

Jakou smrtí zemřel prezident francouzské republiky Carnot, jakou smrtí zemřel car Alexander II., jakou smrtí zemřela naše dobrá císařovna? Kdo cit v těle má, již to odsoudí. Což nečte se v novinách, kolikráté atentát spáchán byl na našeho zeměpána, na krále italského, korunního prince řeckého a v poslední době na královnu holandskou? Ovšem, tam kde dýka, puma, jed a revolver pracuje, nemůže Bůh pomoci, neboť On, v Němž každé koleno kleká, nemůže býti tam, kde přísně řekl: »Nezabiješ!!«

Mírnější jejich přívrženci zovou se socialisty.

Však Bohu budiž žalováno, že i do tichých dědinek milé Moravěnky vkrádá se tato nákaza a tam, kde dříve byla neohroženost u vyznávání víry Kristovy, jeví se nyní chladnost a vlašnost. Símě toto nachází ohlasu u mnoha lidí, avšak Církev svatá tím mnoho netrpí, neboť jsou to jen lidé, nemající pevného charakteru, nemající

základy dobré naší víry a tu k upokojení svému přidržují se nevěry.

Zbožní vždy Slované počínají ochabovati a zdá se, že tam, kde sítě bratří Soluňských nejvíce zkvétati má v jeden mohutný strom důvěry v Boha, ten strom schne a místo něho pučí býlí lhostejnosti, chladnosti a nevěry.

Co jest toho příčinou?

Na prvním místě špatné rodinné vychování, neposílání dítek do škol, čtení špatných nevěrečkových časopisů a knih, poslouchání rouhavých přednášek a řečí a bažení více po věcech smyslných, materiálních nežli po duševním pokrmu a šťastném jednou posmrtném životě.

Rodinné vychování.

V žádné rodině nemá scházeti jako příklad obraz svaté rodiny. Pohledem na tuto svatou rodinu mají se upamatovati křesťanští rodiče, jak oni dítky své vésti mají, by dítky jejich pro tento život pozemský odchovali jako bohabojné a hodné syny a dcery vlasti, celé Církvě a celého národa a pro onen nadzemský život odchovali rajská kvítka věčné blaženosti.

Z mládí mají rodiče vésti dítky své k Bohu, spínati jim malé ručinky k modlitbě, prázdné chvíle vyplniti vypravováním o Ježíšku, jako pravzoru poslušných a hodných dítek a vysloviti

přání, by dítky jejich tak byly, jako tento malý Ježíšek.

Tím položí rodiče pevný základ v útlá srdce maličkých a lásku k Boku a na tomto základě dále buduje ve škole duchovní pastýř budovu pevnou, hrad nedobytný svaté víry.

Čemu z mládí naučilo se dítě maličké, v čem bylo utvrzováno, tomu navykne, pojme pak zásady víry naší důkladně a žádná nevěra pak neotřese pevných základů jeho víry.

Škola.

«Škola jest matkou života.» Je-li dítě již ve svém srdéčku připraveno, hned z mládí ve škole pojímá učení svaté víry lehce a staví si v srdci chrám pevných úmyslů a zásad zdravých, které obsaženy jsou v učení Božím.

Zcela jinak má se to opačně. Dítě, které z domu nepřineslo sobě ani toho nejmenšího o svaté víře, o Bohu, do školy není od rodičů posláno, to zakrní, dá se voditi svými vášněmi, nemá ustálených vznešených citů ani pro Boha ani pro svého bližního a to »já« dává v každém činu na sobě znáti.

Které dítě do školy nechodí, neučí se katechismu, neví, co Pán Bůh poroučí, abychom činili a co nám přísně zapovídá. Takové dítě nezná vůle Páně; jsouc potom dospělé, nemajíc pevných základů snadno dá se ve veřejném ži-

votě nevěrou zviklati a upadá hloub a hloub, až nese jenom jméno člověka.

Ó, vy svatí bratří ze Soluně, pohleďte na milou Moravěнку! Jaké zástupy věrných předků našich hrnuly se, když jste jazykem rodným roz-sévali símě víry Páně. Vy jste posvětili národ slovanský a zasvětili jej Bohorodičce, a snad nyní vždy věrní Moravané by zrazovali vás — símě vámi zaseté by se nadále neujímalo a místo něho by zkvétalo býlí nevěry?

»Mohutné sídlo Svatopluka kleslo.
Velehrad víry bez pohromy stojí,
apoštolů to dílo požehnané:
Dědictví otců zachovej nám, Pane!«

Zavírejte, bodří Moravané, dvěře před zhoubnou nevěrou a pokud náš národ důvěru k Matce chová, potud s námi dobře, a Maria za nás prositi neustane.

Vy patronové svatí, ať setba Vaše zraje ve plod věčný a rosa požehnaní ať na ni kane.

»Nechat se pyšná nevěra kol zmáhá
a peklo seje koukol nových zmatků,
nebudeme dbáti odvěkého vraha,
nedáme věčných bráti sobě statků;
víře vždy věrní budou Moravané:
Dědictví otců zachovej nám, Pane!«

Bibliotéka her a výstupů

na jevišti katolických Jednot.

Vydává a rediguje

Dr. Josef Burian.

Svazek I. **Návrat.** Cena 20 kr.

- II. **Více výstupů.** Cena 20 kr.
- III. **Strýček z Ameriky.** Veselohra.
Cena 20 kr.
- IV. **Gratulace na ulici.** Humoristická
scéna. Cena 10 kr.
- V. **Ochrana sv. Josefa.** Obraz ze ži-
vota. Cena 15 kr.
- VI. **U kapličky.** Cena 25 kr.
- VII. **Na cestě po dobrodružstvích.**
Cena 20 kr.
- VIII. **Pan Váha.** Cena 25 kr.
- IX. **Poslední dopis.** Cena 20 kr.

Slova pravdy.

Vydává a rediguje

Dr. Josef Burian.

Čech a Němec. Cena 4 kr.

Dvě památná jubilea. Cena 2 kr.

● „bratřích“ Páně. Cena 2 kr.

**Jaká zkáza hrozí křesťanské rodině
z možného vítězství nauky socialně-
demokratické.** Cena 2 kr.

Život a působení blah. Petra Canisia.
Cena 2 kr.

Základy lidské společnosti. Cena 2 kr.

Pan sekretář Šizuněk. Cena 4 kr.

**Poměry v Čechách v XVI. stol. a bla-
hoslavený Petr Canisius.** Cena 2 kr.

Kdo má přece pravdu? Cena 4 kr.

Spiritismus. Cena 2 kr.

Ježíš Kristus jest Bůh. Cena 4 kr.

Bílý, červený a červeno-bílý karafiát.
Cena 2 kr.

Matka chudoby. Cena 2 kr.

Katolíci, vzmužte se! Cena 2 kr.

Kdo ohlupuje lid? Cena 2 kr.

Proti Bohu, proti bližnímu, proti vlasti. Cena 2 kr.

Katolíkn v Čechách a na Moravě, važ si dědictví sv. Cyrilla a Methoděje. Cena 2 kr.

U stolu moudrosti. Cena 4 kr.

Liberalismus, socialismus, anarchismus. Cena 4 kr.

Svobodomyslníci a social. demokraté.
Cena 4 kr.

Jest náboženství věcí soukromou?
Cena 2 kr.

Nepečem! Cena 2 kr.

Vědík a Věřík. Cena 2 kr.

Bibliotéka her a výstupů

na jevišti katolických Jednot,

Svazek X.

Svazek X.

Vydává a rediguje

Dr. Josef Burian,

Praha, VI.-90.

Narození Páně.

**Vánoční hra se zpěvy v pěti jednáních
s průvodem harmonia.**

Tato krásná zpěvohra se svými melodickými lehkými vánočními nápěvy může se dávat na každém sebe menším jevišti. Kde by si toho přáli, mohou vsunouti také úlohy ženské.

Cena zpěvohry s textem a notami pro harmonium obnáší **2 zl.**

Objednávky proti hotovému zaplacení vyřizuje vydavatel (Praha, VI.-90).

— Výtisků jest toliko nepatrný počet. —

Ročník VIII.

Cena 2 kr.

Číslo 18.

Vychází posledního každého měsíce o jednom nebo dvou číslech ve prospěch Jednoty katol. tovaryšů v Praze. Celoroční předplatné 36 kr.

SLOVA PRAVDY.

Laciné čtení časové.

Vydavatel a redaktor

Dr. Josef Burian.

Jsou kláštery zbytečné?

Napsal Vincenc Drbohlav.

Redakce a administrace: Praha VI.-90.

V Praze 1898.

Cyrillo-Methodějská knihtiskárna V. Kotrba.

Fráze o klášteřích.

»Poslouchejte, pane Pravdo, nejsem zrovna nevěrec, ale toho nemohu pochopiti, že v tak osvíceném století mohou ještě býti kláštery. Tuhle jsem četl, že dcera jednoho českého kavalíra vstoupila do kláštera. Vždyť je to instituce přežilá, která jen v tom temném středověku mohla se vyskytnouti pro bezstarostné, dobré živobytí lidí, kteří štítili se práce. Ale dnes, v tom pokroku na všech stranách, ne — býti ministrem, to mi věřte, mnicha byste neviděl. To jsou v tom luteráni lépe.«

»A proč, pane Pivničko? Jakých zločinů dopustily se kláštery již na lidstvu?«

»Řekněte mi, je to něco přirozeného, když se má zřeknouti člověk své zlaté svobody, dát se zavřítí jako pták do klece, nemíti svou vůli, ale žíti v otrocké poddanosti, slepé poslušnosti?«

»Hm — — — —«

»Žádné hm. To je přece pravda. A není to proti samé lidské přirozenosti, že nesmí poznati radostí z dětí . . .«

»Snad radostí se ženou — ne?«

»No tak tedy, když tomu chcete; že se nesmí oženiti a učinit někoho šťastným? Na to vše musí se učiniti slib, za nímž stojí nebe a peklo. A zatím« — máchl pohrdlivě rukou.

Nu, proč tedy do toho kláštera jdou? Z nouze, z omrzelosti, z lenosti. Kdo se ostýchá pracně žít, jde tam.«

»Musil jste to dobře prokouknouti v klášteřích.«

»I tam by mne nedostali. Ale pročel jsem toho dosti. Prosim vás, kdyby to bylo něco užitečného a dobrého pro svět, tak by po těch mniších a jeptiškách tolik nejezdili, zvláště po jesuitech. Ale Bílek jim dál!«

»Ani milosrdní*) u vás nedojdou milosrdenství?«

»Těm ještě dám pardon, aby se neřeklo, že jsem stranník. To je pravda, ošetřují poctivě a zadarmo. Ovšem, musíme to dříve zaplatit.«

»Avšak já myslím, že dáte milost všem. Máte černé brejle na nose, když mluvíte o klášteřích.«

»Co že? Snad mne, pane Pravdo, nebudete poučovat o tom, co je dávno ustáleným soudem?«

»Inu, milý pane Pivničko, pravdě se musí

---

*) t. j. milosrdní bratři. \

dáti svědectví. To, co jste řekl, je pouze frázi novinářskou, je v nadídem nesvědomitému romanopisci, je falšováním dějin na jevišti a v knihách.«

»Lek' by se vás, jak to máte seštemováno,« pichlavě mu odvětil Pivnička.

»Že se Pravda jmenuji, také po pravdě pát ráám. Mne novinářské fráze neomráčí, neboť vím, jací lidé je píší. Chci-li vysloviti o nějaké věci úsudek, musím se nejdříve přesvědčiti. Nevím ostatně, co by na těch klášteřích bylo nepřírozeného. Že je to instituce dobrá a užitečná, o tom jsem pevně přesvědčen.«

»Ale, ale, člověče, zeptejte se doktorů, že nutit někoho, býti svobodným je násilí na lidské přirozenosti. Mniši a jeptišky mají přece slib čistoty?«

»Hm, jste věru naivní. Každé společnosti přece uznáte právo, že si své vnitřní záležitosti urovnati může, jak sama chce. Kdo chce býti jejím údem, musí se stanovám jejím podrobiti, jinak může si zůstat, kde chce, nemám pravdu?«

»Docela.«

»Nuže — kláštery jsou také společnosti, která, chce-li úda přijmout, žádá na něm tyto sliby: čistotu, osobní chudobu a poslušnost ku představeným a vedle toho pravidla těch kterých řádů.

Mají na to právo kláštery?«

»No, mají — ale« — — —

»Vím, co chcete říci, jestli totiž sliby jsou rozumné, že?«

»Tot se rozumí.«

»Nejprve si vyřídíme tuto otázku: **Mají právo existovat kláštery?**«

»Na to jsem opravdu zvědav.«

Kláštery mají právo existovati.

»Hned vás upokojím. Kláštery jsou institucí církevní, Církví svatou schválené. I musí jejich původ někde v učení Ježíše Krista býti obsažen. A hleďte, pane Pivničko, v Písmě svatém o tom známky jsou.«

»Opravdu?«

»Nu vezměte si sv. Matouše 19. kapitolu a tam dočtete se toto: A aj, přistoupiv jeden, řekl jemu: Mistře dobrý, co budu dobrého činiti, abych měl život věčný? A on řekl jemu: Co se mne ptáš? Jediný dobrý je Bůh. Chceš-li vejíti do života, ostříhej přikázání — — Dí jemu mládenec: Všeho toho jsem ostříhal od své mladosti, čeho se mi ještě nedostává? Řekl mu ještě Ježíš: Chceš-li dokonalým býti, jdi, prodej, co máš a rozdej chudým a budeš míti poklad v nebi, a pojď a následuj mne. (16—21.)

V těchto slovech Kristových je vybídnutí k dokonalému životu a k následování života Spasitelova. To právě učinili mniši. Jejich život je následování tak zvaných evangelických rad: dobrotvolné chudoby, ustavičné čistoty a dokonalé poslušnosti.

Jdi, prodej, co máš a dej chudým — tu vyslovuje Kristus radu dobrovolné chudoby. Je to pravda?«

»Je.«

»Dobrá. V téže kapitole mluví Pán Ježíš o nerozlučitelnosti manželství a pak dí: A jsou panicové, kteří se sami panictví oddali pro krále nebeského. Kdo může pochopiti, pochopí (19. 12). — Pochopujete, že tu Pán Ježíš nenutí k manželství a že čistotu těla nezavrhuje?«

»Nezapírám toho.«

»Sv. Pavel dílo Kristovo a celý život jeho označuje jako poslušnost: poslušen byl až k smrti, k smrti pak kříže (Fil. 2. 1.). Nuže, zde máte ideu poslušnosti vyslovenu. A konečně ve slovech sv. Matouše 18. 20.: kde dva nebo tři shromáždění ve jménu mém, tuť jsem já uprostřed nich — je odůvodněn pospolitý život. A teď dejte pozor. Kristus byl chudý, vedl se svými apoštoly, kteří opustili vše i rodinu, panický život a tak tvořil s nimi posvěcenou společnost. A toto pochopili ti, kteří vedou život jako mniši. Oni následují život Krista Pána, zachovávajíce evangelické rady. Mají právo tedy kláštery existovati?«

»Jak na to vy hledíte, nemohu říci nikoliv.«

»Jste-li křesťan a jste-li — svobodomyšlný muž, musíte jim to právo přiřknouti, jako všem jiným spolkům, které jsou, a klášterům tím více, neboť ony konají skutky tělesného i duchovního milosrdenství.«

»Poslouchejte, pane Pravdo, vy byste mohl dělat doktorát z bohosloví, jak to znáte.«

»Na to jsem krátký, ale vím jen to, co každý uvědomělý katolík ze svého náboženství vědětí má a vím i více, protože náboženské otázky jsou záležitostí mého srdce a spokojenosti. Milý pane Pivničko, já hledím na kláštery ještě s vyššího stanoviska a tu se mi ještě v lepším světle ukazují. Na světě není nejvyšším zákonem pouhé zachovávání zákonů. Tím jest láska. Plniti rozkazy, je pouze poslední stupeň lásky. Za povinnostmi prostírá se ještě nekonečné pole svobodné, účinné lásky, kde ctnosti jako hvězdy různé velikosti, různého světla svítí. Tu, v tomto okrsku, také mají sídlo evangelické rady. Nuže sem, do tohoto vznešenějšího světla, z toho praktického, vypočítavého světa, vstupují duše, které se slavnostně zavázaly Bohu a lidem více činiti, než toho povinností žádají. Sídlem tohoto světa je klášter. Pane Pivničko, uznáváte božský původ křesťanství?«

»Pohan nejsem, ani neznaboh, ale nejsem z těch, kteří to předělávají.«

»To jsem chtěl vědět. Uznáváte-li božský původ křesťanství, musíte uznati existenci dobrovolných rad, musíte uznati zřízení klášterů jako Bohu příjemné, ve kterém dokonaleji člověk Bohu sloužiti může, než ve světě.«

»Poslouchejte, pane Pravdo, vy jste mne celého spletl. Vy jste něký jesuita.«

»Všechna čest před tím řádem, ale nejsem. Já jsem se nedal obalamutit frázemi a ponechal

jsem si neporušenou víru v srdci a zdravý rozum. To jsme odbyli, pane Pivničko, stránku náboženské oprávněnosti klášterů. Nyní podívejme se na ty důvody »zdravého rozumu« proti klášterům.»

Námítky proti klášterům.

»Celibát, neboli bezženství, nebo slib čistoty, panictví nebo panenství jest prvním kamenem úrazu moderním reformátorům. Je to prý něco nepřirozeného, jakoby všickni lidé mimo řeholní osoby a kněžstvo žili v manželství! Náš soused sekretář Štastný má pět dcer. Nejstarší dochází třicítka a nejmladší má 17 let. Rády by se prodaly, ale za těch nynějších pěkných vyhlídek sotva se všechny ocitnou pod čepečkem. Nemají tisíce. Zde volky nevolky v panenství žítí se musí. Můžeme tvrdit, že je to proti přírodě? A jsou případy, že manželství se brání ze zdravotních ohledů nebo pro zachování života. Divná věc, že se svět obdivuje těm, kteří ku př. z lásky ku vědě odřekli se manželského života, nebo těm, kteří z lásky k rodičům svobodnými zůstali. A jak ten svět oceňuje věrnost nevěsty, nebo ženicha, která jde za hrob! Ale pakli někdo z lásky k Bohu, tedy z pohnutky náboženské — slib si učiní, že zůstane svoboděn, aby se Bohu cele mohl oddati — to již je nepřirozené, ano proti přírodě. Je to míněno poctivě? Právě celá důstojnost, celé štěstí ctnosti, svatost rodiny, blaho

celé lidské společnosti, závisí na tom, jak si kdo váží a uchovává čistotu. Největší porušení lidstva pochodí od nemravnosti. Nu, pane Pivničko, uznáváte, že ta námitka proti celibátu je nicotná?»

«Musím říci, že, co jste řekl, je pravda.»

»Slíbiti poslušnost k představenému, naprostou poslušnost, to není otroctví, ani proti povaze, ani na úkor charakteru. Na poslušnosti závisí zdravý a klidný vývoj všech věcí. Tato povinnost udušuje sobectví, nemírné choutky, učí sebezapření. Tím vlastně síla charakteru roste. A vskutku, dějiny potvrzují, že charaktery silné vůle nosili klášterní hábit. Mnich, pravda, sřeknouti se musí osobního majetku, ale tím je zbaven starostí o výživu a zároveň nepoznává touhu po hamižném zisku, po ctižádosti, jeho srdce je nerozdělené, aby se mohl zcela povolání svému oddati. Nemylte se, že mniši zahálejí a bezstarostně žijí; klášterní život je modlitba a práce. Jestli mnozí byli leniví, neměli z mnicha nic, než hábit. A to je důkazem, že v klášteřích lze štěstí nabyti, protože se tam mnozí utíkají, když jim ho svět poskytnouti nemohl. Nevíte, co řekl jednou Napoleon I. o klášteřích? Kláštery jsou nutny pro velké ctnosti, pro velké hříšníky a pro velké duševní boly. Je na tom mnoho pravdy, ale kláštery nejsou lazaretem, kde by choří znenáhla dokonávali, jsou útlukem, kde vane jiný vzduch — míru, štěstí z božské síly náboženství. Tak je to, pane Pivničko. A já, když patřím na některého řeholníka,

pocituji před ním hlubokou úctu a upamatování, že jsou ještě jiné kruhy, vyšší, vznešenější svět, než ta honba lidského srdce za štěstím pozemským.«

»Věru, musím se přiznati, že jste mi, pane Pravdo, strhl s očí bělmo nespravedlivého předsudku.«

»Toho nemáte pouze vy, ale zhusta hlavy jinak osvícené. Je to skoro již modou, ano zásadou takřka šmahem odsouditi vše, co katolického, bez přesvědčení. Snad o nikom tolik inkoustu se nevypsalo jako o mniších, aby se zlehčili. Uvádějí se v divadelních brách, sensačních románech, jako lidé podskoční, jako světáci, břichopáskové a všichni ti »vzdělanci« nevědí, co mnich a klášter je.«

»Dovolte mi ještě otázku, pane Pravdo. Řekněte mi, nač jsou kláštery, jakou úlohu v Církvi mají, abych nabyl jasnějšího ponětí o nich.«

»I s radostí a těší mne to, že jsem našel srdce pravdě přístupné.«

K čemu jsou kláštery?

»První úlohou Církve bylo šířiti učení Kristovo po celém světě. Nikdo k tomuto úkolu nehodil se jako mnich, neboť zřízení klášterní bylo pro to jako stvořeno. Mnich se mohl svému povolání zcela oddati. Obrácení Evropy je dílem mnichů. Západ děkuje za pokřesťanění své skotským a benediktinským mnichům. Severovýchodní části benediktiny a cisterciáky Církvi se získaly.

V jiných dílech světa byli a dosud jsou missonáři údové řeholních řádů jako benediktini, fran-tiškáni, dominikáni, jesuité, lazaristé, otcové sv. Ducha a m. j. jen pro ten účel založených řeholí.

V křesťanských zemích mají v rukou buď duchovní správu, nebo věřícím jsou zpovědníky, rádci; duchovním vzory, zpovědníky, jim na ka-zatelně pomocníky. Kláštery mají veliký vliv na udržování a budění náboženského ducha zvláště missiemi a duchovními cvičeními.

Co vykonaly kláštery v kulturním ohledu, tu nemají nikoho, kdo by se jim vyrovnal. Ony byly ohniskem veškeré vzdělanosti v středověku. Víte, co byl klášter tehdy? Klášter byl ústav, kde se mládež učila prvním počátkům vědomostí; kde jinoch studoval, nebo řemeslům se učil, nebo umění pěstoval. Měl nemocnice, útulny pro chudé a cestující. Mniši naučili nevzdělaný, surový lid na půdě hospodařit, sami jsouce jemu výtečnými vzory. Dějiny vzdělanosti evropské do 12. století jsou vlastně dějinami klášterů, z nichž benediktini, cisterciáci, praemonstráti, kartuziáni dobyli si nesmrtelných zásluh. Kdo mluví o tmářství ve stře-dověku, nebo o hloupých a líných mniších, dokazuje jen, že je v historii velkým neznalcem. Nestranní dějepisci jak katoličtí tak protestantští nemají pro ně nic jiného, než slova pochvaly. A proto ty řády, které ve středověku povstaly a dosud trvají, kdyby nyní ničeho pro vědu nevykonaly, mají nárok za to, co vykonaly, na čestný výměnek.*

»A co jesuité?«

»Vzal jste mi to slovo z úst. Pro tento řád mám neskonale úctu a obdiv. Neboť, když zkoumám, co byli učinili, jak pevnými a vytrvalými byli, poznám, že to jest utrpení, a řekl bych mučnickví, které po tři sta skoro let musí snášeti. Oni velikou část Německa vyrvali protestantismu, učinili přítrž vnikání jeho do Rakouska, Polska, Uherska, Francie a Nizozemska. Oni v Americe, Indii, Číně a ostrovech docílili při obracování na víru a v civilisování divochů netušených výsledků. Oni ve školství, vědách a uměních se neobyčejně proslavili. Jesuita je dokonalý učenec, muž zcela svému povolání oddaný.«

»A proč se tedy tak tupí?«

»Proto, že jesuité svou činností nehodí se těm, kteří chtějí lidstvo revolucemi vzdělávati, ani těm, kteří nevěrou chtějí všecko zhmotařiti. Kláštery jsou dále sídla, kde duch křesťanské lásky a křesťanského milosrdenství se ubytoval. Celá bída tohoto světa se tlačí na ně. Nemocní, starci, mrzáci, všickni, s kterými nikdo ve světě nechce míti ničeho, jdou tam. Není ani jedno pole křesťanské lásky, aby nebylo od klášterních obyvatelů vzděláváno. Konečně jsou kláštery místem věčné modlitby a rozjímání o nebeských věcech. Svět se nyní málo modlí. Ti odříkaví mniši a Bohu zasvěcené panny modlí se ustavičně i za ty svěťáky, kteří pro ně nic jiného nemají, než pošklebek a potupu. Modlí se za hříšný lid, aby mu Spasitel nebyl jednou přísným soudcem; modlí

se k Němu, aby mu dali malou náhradu za lidskou nevďěčnost.«

»Je to pravda, že mají kláštery tolik jmění?«

»Dřívě měly kláštery jmění, to je pravda. Vládcové a velmoži, kteří je zakládali, věděli, že je dávají do pravých rukou. Na panstvích klášterních vedlo se vždy dobře poddaným. Odtud bylo přísloví: Pod berlou dobře sloužit. Klášter jměním nelakotil, vynakládal je na chudé a na umění. Když Luther začal proti církvi bouřit, bylo zrušeno mnoho klášterů a jmění jejich jednoduše se pobralo. V Čechách, jak známo vám, pobořil Žižka také mnoho klášterů a jmění jich dostali jeho přátelé. Za císaře Josefa II. bylo v Rakousku zrušeno 125 klášterů. Veškeré klášterní jmění v Rakousku obnáší 86 millionů zl. Klášterů všech jest 1012, připadá tedy na jeden klášter majetek 85.879 zl. R. 1890 činily klášterní příjmy v Rakousku 6,237.689 zl, takže připadá na jednoho klášterníka denně 80 kr. To je klášterní bohatství. A nyní poslyšte to dobrodiní ze zrušených klášterů. Mám po ruce dva pěkné posudky o tom. Švýcarský přírodopysk, Oken, známý nevěrec, napsal r. 1814. toto: Velikou bylo chybou, že se zbořily kláštery a duchovenstvo snížilo. Takové hříchy mstí se dřívě nebo později, jako se to skoro u nás již pozoruje. Kam se podělo uloupené klášterní jmění, kam jich bibliotéky, sbírky přírodnické, fyzikální aparáty? Kláštery byly klenotnicí, školní světnicí pro zem, a které tím nebyly, mohly se učiniti, když již

naše státy chtí trpěti jednou vše potud, pokud z toho peníze vydřítí mohou. Ale nemohly kláštery zůstatí již z pouhé úcty k bývalému jich zřízení? Nebyly první, které půdu vzdělávaly, vyučovaly lid, vedly nevědomá knížata, svaté náboženství a s ním mravní a vědecké vzdělání zavedly? Co bychom byli bez našich klášterů? Ničím jiným, než polodivými Germány. Nemá doba naše žádného citu pro děk a ctihodné stáří? Ó, soudíme, že se dožijeme doby, kde vlády, až vystřízliví ze své liché osvěty, budou rády, když do pobořených klášterů vejdou opět mniši a v choru zapějí ku chvále Boží a k povzbuzení lidu. Druhý pochází od profesora Adolfa Pichlera, který jej napsal r. 1888, v čís. 46. tyrolského Fremdenblattu. Tento je ještě zajímavější. Věc ta má — píše náš professor — svou vážnou, velmi vážnou stránku, ona dotýká se docela mezi zakazovaného socialismu. Bez odporu právní důvod držby, kterému duchovenstvo za své statky děkovalo a děkuje, náleží k nejoprávněnějším na světě a proto je tím větší porušení práva, které jej jednoduše odklidilo. Knížata a vlády, kteří se neodvážili sáhnouti na majetek soukromníku, strčili dědictví bídy se smíchem jednoduše do kapsy. Že však nespravedlivý majetek nikdy nejde k duhu, byl ten lup brzy promarněn a pokladny se nenaplňily. Nenamítejme, že mniši dávno již úmyslům zakladatelů neodpovídali, že hodovali, hýřili v nadbytku, který vlastně chudíně náležel. Proč to neobráte na bujného synka, bohatého otce, který

své miliony špinavě na burse sebral, který snad lichvou mnohé rodiny ožebračil? Vy ukazujete rozhorleně na lenošivost mnichů, naše doba že žádá práci, tuhou, moderní práci. **Nechceme oprávněnost této předhůzky v jednotlivých případech zkoumati, ale chceme se jen tázat, zdali ti nesčetní lenoši v kavárnách, nebo u hracích stolků v městech jsou také mnichy?** Co pak musí každý od kolébky ku hrobu býti jen kolečkem v nesmírné, měnivé, hlučící továrně světa? Chlubíte se svobodou jednotlivců, jako jednou velkou vy-možeností nové doby a nepřejete žít chudému mnichu o zelenině a vodě, který ve zpovědnici snad sta churavých srdcí potěšil. Vzpomínám si, co jsem jednou četl v historicko-politických listech před lety, že král bavorský Maxmilian I. měl říci ku svému ministru Montgelasovi: jací jsme to byli hlupci, že jsme zrušili kláštery! Nu tak, pane Pivničko, když jste zhruba slyšel o klášte-řích po katolicku, kdybyste se stal ministrem, jak jste dříve prál: Zrušil byste kláštery?«

»Bůh mne zachovej! Jsem katolík a teď hle-dím na ně jináče.«

